

รายงานผลการศึกษาวิจัย

โครงการ" การศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและ
ความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง "

กลุ่มนาข้าว

คณะผู้ทำการศึกษาวิจัย

อาจารย์ณรงค์ บุญสวยขวัญ

รศ.ดร.สีบพงศ์ ธรรมชาติ

อาจารย์สมใจ พิมล

อาจารย์กุลภรณ์ อ้นนันทน์

ดร.สุพัทธ์ พูผกา

ISBN : 974-9663-16-0

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับกองทุนสนับสนุนการวิจัย

มกราคม 2547

รายงานผลการวิจัย

การศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชน
เพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

กลุ่มน้ำขาว

โดย

อาจารย์ณรงค์ บุญสวขวัณ
รศ.ดร.สีบพงศ์ ธรรมชาติ
อาจารย์สมใจ พิมล
อาจารย์กุลภรณ์ อันนันทน์
ดร.สุพัทธ์ พุ่มกา

หัวหน้าคณะผู้ศึกษาวิจัย
คณะผู้ศึกษาวิจัย
คณะผู้ศึกษาวิจัย
คณะผู้ศึกษาวิจัย
หัวหน้าโครงการศึกษาวิจัย

รายงานการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “การศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและ
ความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง”

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

มกราคม 2547

การศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชน
เพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง : กลุ่มนาข้าว

ณรงค์ บุญสวยขวัญ¹, สืบพงศ์ ธรรมชาติ¹, สมใจ พิมล², กุลภรณ์ อ้นนันทน์²
และ สุพัทธ์ พุฒกา

สำนักวิชาศิลปศาสตร์¹ และ สำนักวิชาการจัดการ²,
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, อ.ท่าศาลา, จ.นครศรีธรรมราช 80160
(E-mail : bnarong@wu.ac.th)

การศึกษครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่ประกอบอาชีพการทำนาข้าว 2) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยพบว่ามีปัญหาปัจจัยการผลิต ปัญหาปัจจัยการผลิต และปัญหาความสัมพันธ์ทางการผลิต

ปัญหาปัจจัยการผลิต ขาดแคลนน้ำในบางฤดูกาล ปัจจัยเกี่ยวกับเครื่องมือ ที่สำคัญมากได้แก่ เครื่องจักรสำหรับไถนา และรถตัดข้าว ตลอดจนปัจจัยแรงงานในการผลิตข้าว ที่นับวันจะเข้าสู่วัยแรงงานอายุมากขึ้น ส่วนดิน ดำรงอยู่ในลักษณะหมดสภาพ ขาดปุ๋ยหรือความสมบูรณ์เนื่องจากใช้ทำนาต่อเนื่องและขาดการบำรุงดิน

ปัญหากระบวนการผลิต ยิ่งนับวันกระบวนการทำนาข้าวของชาวบ้านยิ่งปรับเปลี่ยนเป็นการทำนาแบบใหม่ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสูงกว่าความจำเป็น และทำให้เป็นการเพิ่มต้นทุนมากเกินไป ทั้งนี้จากการที่ทางราชการส่งเสริมวิทยากรการทำนาจากแบบเก่าหรือแบบดั้งเดิมไปสู่การทำนาแบบใหม่ หรืออาจจะกล่าวว่ากระบวนการผลิตข้าวที่สัมพันธ์กับวิทยากรหรือเทคโนโลยีอย่างเข้มข้น ผลที่ตามมา คือ การขาดทุน หรือยิ่งเร่งการผลิตข้าวยิ่งมีการใช้เทคโนโลยีก็ยิ่งเพิ่มต้นทุน ก็เพิ่มภาระการขาดทุนซ้ำซาก

ปัญหาความสัมพันธ์ทางการผลิต ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบการซื้อขายเนื่องจากราคาข้าวต่ำ ยิ่งมีการผลิตเพื่อขายยิ่งข้าวราคาต่ำ จะเป็นปัญหาซ้ำซากพอกพูน แม้ว่าจะมีปัญหาน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาระบบน้ำ แต่ราคาก็ยังเป็นปัญหาที่เป็นพื้นฐานประการหนึ่งด้วย วัฒนธรรมการปฏิสัมพันธ์แบบเงินสดแทนความสัมพันธ์แบบเดิมที่เน้นความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อกันและกัน เกือบดองด้วยความเป็นญาติ กลุ่มชาวนาในลักษณะต่างๆ ที่เคยมีในอดีตกลับหมดไป หรือเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ในบรรยากาศแบบทุนนิยมมากกว่าอดีตที่เน้นความสัมพันธ์อันดีญาติ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพาราชการพึ่งพิงตลาดอยู่ตลอดเวลา

จึงสามารถสรุปปัญหาเกษตรกรรมข้าว คือ ปัญหาน้ำในการผลิต ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ เป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องการแก้ไข ตามมาด้วยปัญหาราคาข้าว และปัญหาการผลิตที่ใช้วิทยาการหรือเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม

ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขเพื่อให้สัมพันธ์กับปัญหาและบริบทของสังคมลุ่มน้ำปากพนังในวัฒนธรรมชาวนั้น คือข้อเสนอเพื่อ 1) การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง 2) ศูนย์ศึกษาและการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง 3) การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กโดยชุมชนและท้องถิ่น 4) การพัฒนาองค์กรชุมชนและพัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่าย

คำหลัก : นาข้าว, ปุ๋ย, เทคโนโลยีการทำนา, ระบบชลประทาน

แหล่งทุน : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ประเภทสิ่งพิมพ์ : รายงานการวิจัย

ผู้ประสานงาน : ขจรยุทธ อัจฉกุล (สถาบันวิจัยและพัฒนา)

A Study of the Order of Importance of Problems and Peoples' Needs for Research into and Development of the Pak Panang Basin Region : Rice Farmers

Narong BOONSUAYKHWANE¹, Suebpong THAMMACHAT¹, Somjai PIMON²,
Kullaporn UNNANON² and Supat POOPAKA

*Institute of Liberal Arts¹ and Institute of Management², Walailak University,
Tasala, Nakhon Si Thammarat 80160, Thailand
(E-mail : bnarong@wu.ac.th)*

The aim of this study was 1) to study the problems and needs of the people in the Pak Panang basin region whose occupation is rice farming; and 2) to make policy suggestions regarding the development of the Pak Panang basin region. We discovered problems both in the factors involved in the production of rice and the relations of production.

Problems related to the factors involved in the production of rice included a lack of water in certain regions, lack of tools, especially ploughing and harvesting machinery, as well as problems related to labour, since the average age of rice farmers is increasing all the time. The soil has also been depleted, lacks fertilizer and is poor as a result of continuous farming and a lack of care for the soil.

As for problems in the production process, rice farming today is based more and more upon an excessive dependence on high technology which increases the capital costs of rice farming beyond what is necessary. This has occurred as a result of government support for modernizing rice-farming methods; that is, emphasizing the production of rice based on the heavy use of modern technology. The result has been increased indebtedness among rice farmers. The speeding up of the process of rice production requires the use of more technology, which increases the costs of rice farming, which in turn leads to increased indebtedness.

Problems in the relations of production stem from problems in buying and selling resulting from the low price of rice. The more rice is produced for sale, the lower the price of rice falls. This is an ever-increasing problem. Although it is a lesser problem when compared to the problem of water, the low price of rice is still a fundamental problem. The culture of social interaction based upon the cash economy has also replaced the former system of social relations which emphasized ties of obligation, mutual help, generosity and mutual assistance, and kinship among rice farmers. That is, social relations today are capitalist in nature, rather than based upon common kinship. This has led to an increased dependence on the government and the market for people's everyday needs.

The problem for rice farmers can thus be summarised as a lack of water for rice production, which is an important problem that must be addressed; the price of rice; and the use of inappropriate technology in the farming of rice.

Suggestions regarding how to solve these problems within the social context of the rice culture of the Pak Panang basin region include 1) water management in the Pak Panang basin region; 2) establishment of a centre for the study and development of the Pak Panang basin region; 3) study small schools run by the local community; and 4) the development of a network of links between community organizations.

Key words: Rice, fertilizer, rice-farming technology, water supply.

Grant: TRF

Published: Research Report.

Coordinator: Kajohnyut Augjikoool (*Institute of Research and Development*)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพประกอบ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญ	1
บริบทนาข้าว	1
บทที่ 2 วิธีวิทยาการศึกษา	5
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5
2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษา	7
บทที่ 3 ผลการศึกษา	8
1. การประชุมเกษตรกรนาข้าว ตำบลปากแพรก ตำบลท่าพญา ตำบลขนานนก และตำบลบ้านเพิง ณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอปากพนัง	8
2. การประชุมเกษตรกรนาข้าว ตำบลเชียรใหญ่ ตำบลเชียรเข ตำบลไสยหมาก ตำบลบางตะพง ตำบลท้องลำเจียก ณ ช่างข้าวตำบลเชียรใหญ่ อำเภอเชียรใหญ่	11
3. การประชุมเกษตรกรนาข้าว ตำบลควนชะลิก ตำบลแหลม ตำบลเขาพังไกร ตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนวัดควนชะลิก	15
4. การประชุมเกษตรกรนาข้าวตำบลเขาพระบาท ตำบลบ้านกลาง ตำบลเกาะเกด ตำบลเลื้อหึ่ง ตำบลท่าขนาน อำเภอเชียรใหญ่ ณ อาคารเอนกประสงค์ โรงเรียนวัดแดง	18
5. การประชุมเกษตรกรนาข้าว อำเภอป่าพยอม อำเภอควนขนุน ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพยอม ตำบลแหลมไหนด อำเภอควนขนุน ณ ห้องประชุม โรงเรียนป่าพยอมพิทยาคม	20

สารบัญ (ต่อ)

6. การประชุมเกษตรกรนาข้าว ตำบลนาหมอนบุญ ตำบลควนชุม ตำบลควนพัง ตำบลควนเกย ตำบลควนหนองคว่ำ ตำบลสามตำบล ตำบลทุ่งโพธิ์ ตำบลควนเคย อำเภอจุฬาภรณ์ ณ โรงอาหาร โรงเรียนวัดสำนักขัน	24
7. การประชุมเกษตรกรนาข้าว ตำบลท่าเรือ ตำบลบางจาก อำเภอเมือง , ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ณ ห้องประชุม โรงเรียนชุมชนวัดหม่น ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง	29
บทที่ 4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปปัญหาของเกษตรกรพื้นที่นาข้าว	34
การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	38
ข้อเสนอแนะ	38
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก ก	45
ประวัติผู้เขียน	53

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การจัดเวทีอภิปรายกลุ่มย่อยนาข้าวแบ่งตามลักษณะการพัฒนาพื้นที่ และลักษณะการทำนา	5
2 ปัญหาและการจัดลำดับความสำคัญกลุ่มนาข้าว	37
3 รูปธรรมที่เสนอแนะเชิงการศึกษาวิจัย	42
4 รูปธรรมที่เสนอแนะเพื่อการดำเนินการ	43

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	สถานที่จัดเวทีอภิปรายกลุ่มนาข้าว	6
2	แสดงความต้องการประปาที่ใช้ในการทำนาข้าวของเกษตรกร ที่อาศัยอยู่ในแถบอำเภอเขียร์ใหญ่	13
3	แสดงรายชื่อเกษตรกรที่จะได้รับประโยชน์จากการทำระบบประปา ที่ใช้ในการทำนาข้าวของเกษตรกรอาศัยอยู่ในแถบอำเภอเขียร์ใหญ่	14
4	สภาพพื้นที่บริเวณที่ศึกษา (อ.หัวไทร) และประเด็นความต้องการ ของชุมชน	17
5	สภาพพื้นที่บริเวณที่ศึกษา (อ.เขียร์ใหญ่) และประเด็น ความต้องการของชุมชน	19
6	สภาพพื้นที่บริเวณที่ศึกษา (อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง) และประเด็น ความต้องการของชุมชน	23
7	สภาพปัญหาบางส่วนของการทำนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง	32

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญ

การกำหนดนโยบายและการประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ มีเทคนิควิธีการหลายหลากที่สามารถดำเนินการได้ แต่ในบริบทสังคมที่เปิดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น รูปแบบการให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ทั้งขั้นตอนการสร้างนโยบาย และเสนอแนะเพื่อทบทวนนโยบายและการประเมินหรือติดตามผลทางนโยบายนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ช่องทางและกระบวนการศึกษาและนำเสนอข้อมูลเพื่อการรณรงค์ทางนโยบายที่เหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเมืองระหว่างองค์กร และความไว้วางใจของประชาชนต่อกลไกราชการที่นับวันจะลดลงตลอดเวลานั้น การศึกษาและการนำเสนอข้อมูลเพื่อการปรับนโยบาย การปฏิบัติตามนโยบาย ต้องกระทำบนฐานของวิชาการ จึงจะมีความชอบธรรมทั้งความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ เช่นเดียวกับการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามแนวพระราชดำริ ที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก ยิ่งต้องดำเนินการอยู่บนมาตรฐานที่สูงยิ่ง ภายใต้กระบวนการที่ประชาชนหรือตัวแทนประชาชนผู้มีส่วนได้เสียมีอิสระ ปราศจากการชี้นำ และไม่อคติต่อการนำเสนอข้อมูล กลไก กระบวนการและองค์กรที่ดำเนินงานในลักษณะนี้ต้องไม่อิงอยู่กับคติใดๆ ด้วย จึงจะทำให้นโยบาย การปฏิบัติตามนโยบาย มีประสิทธิภาพตรงตามความจริงและความต้องการ

2. บริบทน้ำข้าว

ลุ่มน้ำปากพนัง เป็นพื้นที่ของวัฒนธรรมข้าว ที่หมายถึง เป็น “แอ่งอารยธรรมในภาคใต้” แหล่งสำคัญแหล่งหนึ่ง ที่สามารถอธิบายได้ภายใต้ทฤษฎีรัฐศาสตร์ที่ยอมรับถึงนครรัฐในโลกตะวันออกเติบโตในลุ่มน้ำ และแนวทฤษฎีรัฐศาสตร์ว่าด้วยการเกิด พัฒนาการรัฐอิสระ หรือ “บ้าน” ไทยโบราณ นัยนี้ลุ่มน้ำ คือ แหล่งน้ำท่วมถึงมีการปลูกข้าวเป็นอาหาร วิถีชีวิตจึงสัมพันธ์กับน้ำ และข้าว อย่างแน่นแฟ้น ส่งผลให้ น้ำ ข้าวและผู้คน เกาะเกี่ยวกันจนเกิดวัฒนธรรมการพึ่งพาอาศัย และการดำรงอยู่แบบพึ่งตนเองอย่างเข้มข้นในสังคมปิด เช่นเดียวกับผู้คนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่มีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับน้ำและข้าว กล่าวเฉพาะ “ข้าว” ถือได้ว่าเป็นสารัตถะของชีวิต” ของการดำรงอยู่ที่นี่¹ ทั้งนี้เพราะว่า การบวช การดำเนินคดี การทำบุญ การเรียนหนังสือ ขนบในประเพณี

¹ ณรงค์ บุญสวยขวัญ.2544

ต่างๆ ต้องเกี่ยวข้องกับข้าวหรือแยกออกจากส่วนประกอบหรือผลของข้าวไม่ได้เลย ดังนั้น พื้นที่บริเวณนี้จึงมีบทบาทและมีพลัง พร้อมๆ กับพัฒนาการของข้าวและน้ำมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ส่งผลให้เกิดการตั้งถิ่นฐานของประชากรหนาแน่น โดยเฉพาะในช่วงที่มีความต้องการข้าวหลังเปิดประเทศเพื่อการค้าเมื่อ พ.ศ.2398

เหตุปัจจัยที่ทำให้วัฒนธรรมข้าวมีความเข้มข้น เพราะ ประการแรก สภาพทางกายภาพและนิเวศวิทยาที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มขนาดกว้างใหญ่หลังหาดทรายยาว ประมาณเกินกว่า 1.5 ล้านไร่ และมีแม่น้ำสายหลักและลำคลองหรือลำน้ำสาขามากมายถึง 119 สายและความยาวรวมประมาณกว่า 700 กิโลเมตร เชื่อมระหว่างพื้นที่ใกล้ทะเล พื้นที่ราบและกับพื้นที่ริมภูเขา พร้อมกันนี้ก็ยังตั้งอยู่ในแนวอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้มีน้ำสำหรับการทำนาอย่างพอเพียงและใช้เป็นแหล่งของการคมนาคมสะดวก และมีความหลากหลายของทรัพยากรในการบริโภค ประการที่สอง เป็นบ้านหรือชุมชนที่ดำรงตนอยู่ท่ามกลางรัฐอ่อน ห่างไกลรัฐ ทำให้ผู้คนเพิ่มขึ้นทั้งจากการเกิดและโยกย้าย สามารถจับจองพื้นที่เพื่อการทำนาข้าวได้สะดวก และเป็นเงื่อนไขหรือศักยภาพทางการผลิตที่สำคัญจนถึงปัจจุบัน นั่นคือ การถือครองหรือการครอบครองที่ดินหรือการที่เกษตรกรมีที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตเกือบทุกครัวเรือน เช่นเดียวกับผลผลิตข้าวจำนวนมากก็กลายเป็นสินค้าเพื่อการบริโภคสำหรับผู้คนในนครรัฐอื่นหรือเมืองอื่นๆ ในบริเวณด้านล่างของแหลมทองแห่งนี้ การผลิตข้าวของประชาชนที่นั่นจึงเป็นประโยชน์สองสถาน กล่าวคือ เป็นทั้งการบริโภคภายในครัวเรือนอย่างเพียงพอแล้ว ยังเป็นสินค้าเพื่อการสร้างความมั่งคั่งและเป็นเครื่องบ่งบอกถึงฐานะทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม (ข้าวถูกผลิตเพื่อส่งออกสูงสุด เมื่อทศวรรษ 2490 และตัวบ่งชี้จากตัวแทนของผู้ที่ประสบความสำเร็จจากครัวเรือนชาวนาในการเข้ารับราชการตำแหน่งสูงๆ ในกระทรวงต่างๆ มากมาย) การอยู่ในวัฒนธรรมข้าวและการผลิตข้าวจึงอยู่ในลักษณะ "หนึ่งครัวเรือน สองวิถีการผลิต"² ที่พัฒนาการอย่างเหมาะสม มาจนถึงปัจจุบัน นั่นคือ การผลิตเพื่อขายและการปรับเปลี่ยนการผลิตที่นอกภาคการทำนา

วัฒนธรรมข้าวและการผลิตข้าวในสถานการณ์ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป ภายใต้เงื่อนไขของ 1) ประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น 2) กระแสทุนนิยม และ 3) วิทยาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่กระหน่ำสู่สังคมไทยอย่างรุนแรง พบว่าอาการทางสังคมและการผลิตในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังน่าสนใจมาก เพราะวันนี้วัฒนธรรมข้าวและการผลิตข้าวที่เคยมั่งคั่งกลายเป็นวัฒนธรรมและการผลิตที่ต้องพึ่งพาจากทรัพยากรที่มาจากแหล่งภายนอกลุ่มน้ำอย่างหนักหน่วง

² ณรงค์ เพชรประเสริฐ.2543

อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะที่น่าสนใจของการทำนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีลักษณะ ดังนี้

2.1 ประเด็นที่ถือว่าเป็นจุดเด่นของชาวนาที่ลุ่มน้ำปากพนัง คือ ปัจจัยที่ดินนาข้าวนั้น ส่วนใหญ่มีการถือครองที่ดินหรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินขนาดเฉลี่ยครัวเรือนละ 10-15 ไร่ จนกลายเป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีปัจจัยการผลิตที่ดินเป็นทุน

2.2 การผลิตข้าวอยู่ในสัดส่วนต่ำ เมื่อคิดเฉลี่ยต่อไร่ และการผลิตที่ต่ำนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปตามการเร่งผลิตโดยใช้เทคโนโลยี แม้ว่าจะเพิ่มสัดส่วนการผลิตเป็นร้อยละ 100 ก็ตาม แต่ผลผลิตยังอยู่ในสัดส่วนต่ำ

ฤดูกาลผลิต	กก./ไร่
2519/20	254 ³
2531/32	207 ⁴
2536/37	305 ⁵
2540/41	401 ⁶
2541/42	387 ⁷
2542/43	410 ⁸
2543/44	400 ⁹

2.3 ตามที่กล่าวแล้วว่าข้าวคือสารัตถะของชีวิต และมีการถือครองที่ดิน ดังนั้นแม้ว่าจะผลิตแล้วขาดทุนมาตลอดก็ตาม การผลิตก็ยังคงดำเนินการต่อไปท่ามกลางขาดทุนเมื่อพิจารณาในเชิงธุรกิจ ดังนั้นจำนวนนาข้าวจึงยังคงที่อยู่ตลอดเวลา

ฤดูกาลผลิต	ไร่
2527/28	735,396 ¹⁰
2536/37	660,269 ¹¹

³ ณรงค์ บุญสวยขวัญ .2544:70

⁴ ณรงค์ บุญสวยขวัญ .2544:225

⁵ ณรงค์ บุญสวยขวัญ .2544:225

⁶ สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2545:9

⁷ สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2545:9

⁸ สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2545:9

⁹ สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2545:9

¹⁰ ครรชิต โพธิ์ศิริ.2530:245

¹¹ ณรงค์ บุญสวยขวัญ .2544:69

2540/41	438,028 ¹²
2541/42	526,842 ¹³
2542/43	566,748 ¹⁴
2543/44	580,339 ¹⁵

จากข้อมูลนี้จะเห็นว่าการผลิตข้าว จะดำรงอยู่ท่ามกลางภาวะการขาดทุนในการผลิตเพื่อขาย แต่การผลิตเพื่อบริโภคยังคงอยู่ ส่งผลให้ท่ามกลางสังคมเปิดชวณาลดการผลิตลง ดังนั้นเมื่อขายได้ราคาต่ำ การลดการผลิตลงก็ คือ คำอธิบายถึงการผลิตเพื่อการขายก็เป็นเป้าหมายที่ดีด้วย

¹² สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2545:8

¹³ สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2545:8

¹⁴ สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช.2542 . ในสำนักงานเกษตรกรจังหวัดนครศรีธรรมราช/2543:5

¹⁵ สำนักงานกรมการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2545:8

บทที่ 2
วิธีการศึกษา

การศึกษาปัญหาและความต้องการของเกษตรกรนาข้าว คณะผู้ศึกษาจัดทำขึ้น 2 ลักษณะ คือ ประการแรก การเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า “การประชุมกลุ่มย่อย” (Focus Group Discussion) โดยมีเค้าโครงการคำถามสำหรับการประชุม เพื่อเป็นแนวในการประชุมกลุ่มย่อย คณะผู้ศึกษาใช้เทคนิควิธีกระดาศสี เพื่อให้เข้าประชุมแต่ละคนเขียนประสบการณ์และความคิดเห็น ตามประเด็นที่ Moderator กำหนดขึ้น เพื่อป้องกันการครอบงำของบุคคลบางคนในเวที หรือผูกขาดการแสดงความคิดเห็น แล้วนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มด้วยแผนที่ความคิดหรือ Mind map จากนั้นจะร่วมกันอภิปราย ประการที่สอง การศึกษาข้อมูลจากเอกสารเพิ่มเติม ทั้งนี้เพราะงานการศึกษาและการวิจัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีจำนวนมากเพียงพอที่สามารถใช้ประโยชน์จากเอกสารเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับบริบทของการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ตัวแทนชาวนาที่กระจายกันออกไปตามลักษณะความแตกต่างของธรรมชาติของการทำนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังให้มากที่สุด ด้วยการแบ่งพื้นที่การทำนาโดยใช้เกณฑ์ 2 เกณฑ์ คือ (1) ตามการพัฒนาของพื้นที่ในเขตโซนการพัฒนาระบบน้ำชลประทานเพื่อการทำนา กับพื้นที่ไม่พัฒนาระบบน้ำชลประทานเพื่อการทำนา และ (2) ตามลักษณะหรือกระบวนการทำนา คือ การทำนาแบบดั้งเดิม กับการทำนาแบบสมัยใหม่ ในการศึกษาได้สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงของชุมชนชาวนา เพื่อทำการจัดเวทีอภิปรายกลุ่มย่อยขึ้น (Focus Group Discussion) ทั้งหมด 7 เวทีด้วยกัน ดังตาราง 1 และภาพประกอบ 1

ตาราง 1 การจัดเวทีอภิปรายกลุ่มย่อยนาข้าวแบ่งตามลักษณะการพัฒนาพื้นที่และลักษณะการทำนา

	การทำนาแบบดั้งเดิม	การทำนาแบบสมัยใหม่
พื้นที่หรือโซนการพัฒนา ระบบน้ำของชลประทาน	● อบต.ปากแพรก ● โรงเรียนป่าพยอม	● อ่างข้าวตำบลเชียรใหญ่ ● โรงเรียนวัดหม่น
พื้นที่หรือโซนที่ไม่พัฒนา ระบบน้ำของชลประทาน	● โรงเรียนวัดแดง ● โรงเรียนนาหมอนบุญ	● โรงเรียนบ้านควนชะลิก

ภาพประกอบ 1 สถานที่จัดเวทีอภิปรายกลุ่มนาข้าว

1.2 การคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรเข้าร่วมในเวทีอภิปรายกลุ่มย่อย จำนวนเวทีละประมาณ 15 คน แต่ในขั้นการดำเนินการมักจะมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนด ทั้งนี้เพราะเกษตรกรต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะปัญหา สำหรับการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรนั้น ผู้เตรียมพื้นที่ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สำนักงานวิจัยและพัฒนาของโครงการนี้ เป็นผู้ดำเนินการคัดเลือก โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ประการแรกต้องเป็นบุคคลที่กล้าแสดงความคิดเห็น ประการที่สอง ต้องเป็นผู้นำ หรือผู้มีประสบการณ์จริง และไม่เป็นผู้นำที่ทางราชการจัดตั้งไว้แล้ว ซึ่งผู้นำที่ทางราชการจัดตั้งไว้แล้วในแต่ละชุมชนจะมีจำนวนมาก

2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษา

คณะผู้ศึกษาจะนำผลการประชุมกลุ่มย่อยมาวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ คือ สภาพทั่วไปของชุมชน สถานภาพการประกอบอาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การทำนา ที่เน้นปัญหาและความต้องการ ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

จากนั้นคณะผู้ศึกษาจะนำผลการวิเคราะห์เหล่านั้นมาทำการสังเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรนาข้าว โดยที่การสังเคราะห์ภาพรวมของอาชีพทำนาข้าวที่มาจากผลการประชุมกลุ่มย่อยทุกเวทีนั้น ใช้การสังเคราะห์แนวนราบ (Horizontal synthesis) นั่นคือ นำเอาข้อสรุปที่เหมือน ๆ กันมาสรุปเป็นปัญหาและความต้องการ และประมวลประสบการณ์และความเห็นของแต่ละเวทีที่มีความแตกต่างมาเป็นข้อสรุปด้วย

บทที่ 3 ผลการศึกษา

จากการจัดเวทีประชุมกลุ่มเกษตรกรชาวนาจำนวน 7 เวทีนั้น ตัวแทนเกษตรกรชาวนาข้าวได้สะท้อนสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังดังต่อไปนี้

1. การประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรจากตำบลปากแพรก ตำบลท่าพญา ตำบลขนานนก และตำบลบ้านเพิง ณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชวันที่ 29 เมษายน 2546

ในอดีต ก่อนมีโครงการสร้างเขื่อนปากพนัง เกษตรกรจากตำบลปากแพรก ตำบลท่าพญา ตำบลขนานนก และตำบลบ้านเพิงส่วนใหญ่ทำนา ใช้เทคโนโลยีแบบเก่าในการทำนาโดยใช้วัวไถนา ซึ่งต้องใช้แรงงานในการทำนามากกว่าในปัจจุบัน รวมทั้งเกษตรกรมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมการลงแขกดำนา เกี่ยวข้าว (ในปี พ.ศ. 2526-27 กิจกรรมการลงแขกเริ่มลดลง ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2531 การลงแขกเกือบหมดไป เนื่องจากสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับเกษตรกรทำนาได้เปลี่ยนอาชีพกันมากขึ้น เช่น เปลี่ยนอาชีพจากนาข้าว เป็นการทำนาุ้งมากขึ้น จึงไม่มีแรงงานเหลือในการลงแขก) เกษตรกรในอดีต ดำรงชีพอยู่ท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นได้จากพันธุ์สัตว์น้ำที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ ทรัพยากรน้ำมีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากฝนตกตามฤดูกาล มีน้ำเพียงพอ นอกจากนั้นต้นทุนในการทำนาค่อนข้างต่ำเนื่องจากราคาปัจจัยการผลิตมีราคาถูก แรงงานสามารรถหาได้ง่าย จากสถานการณ์ดังกล่าว เกษตรกรจึงมีความสุขในการประกอบอาชีพทำนา จึงส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรมีความอยู่ดีกินดี ส่งผลให้สภาพสังคมของเกษตรกรทำนาในอดีต มีความสงบสุข และสามัคคีกันในหมู่บ้าน

1.1 สถานการณ์ทั่วไป

ปัจจุบัน เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก โดยเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้พันธุ์ข้าวพันธุ์ผสม พันธุ์เฉียง (กข.25) และพันธุ์พื้นเมือง อาทิเช่น พันธุ์เล็บนก พันธุ์ลูกดำ พันธุ์ขาวใหญ่ และมีเกษตรกรบางส่วนที่ยึดอาชีพไร่นาสวนผสม ทำป่าจาก เลี้ยงสัตว์ ทำนาุ้งและรับจ้าง

ในปัจจุบัน หลังจากมีการสร้างเขื่อนปากพนัง แล้วทำการปิดเขื่อนบริเวณแม่น้ำปากพนัง ส่งผลกระทบต่ออาชีพการทำนาของเกษตรกร เนื่องจากน้ำตามคูคลอง มีลักษณะเป็นน้ำขัง ค่อนข้างเน่าเสีย ทำให้การทำนาไม่ได้ผลเท่าที่ควร รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อพันธุ์สัตว์น้ำให้ลดจำนวนลงจำนวนมาก เกษตรกรมีแหล่งอาหารลดลง

1.2 สภาพปัญหา

1.2.1 น้ำ

- 1) เกษตรกรขาดแคลนน้ำในการทำกรเกษตร
- 2) ฝนไม่ตกตามฤดูกาล
- 3) ขาดแคลนระบบน้ำ เช่น ระบบประปา ระบบบาดาล เป็นต้น
- 4) น้ำเค็มจากน้ำท่วมปะปนในพื้นที่นาข้าว ส่งผลให้เกษตรกรได้ผลผลิตข้าวลดลง

1.2.2 แรงงาน

ขาดแคลนแรงงานในการทำนา เนื่องจากเกษตรกรอพยพไปทำงานอย่างอื่นต่างถิ่น รวมทั้งลูกหลาน ตัดภาระกิจเรียนหนังสือ จึงทำให้เหลือแรงงานในการทำนา เฉลี่ย 2-3 คน ต่อครัวเรือน และเกษตรกรมักมีอายุค่อนข้างสูง

1.2.3 ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และยาปราบศัตรูพืช มีราคาค่อนข้างแพง

1.2.4 ศัตรูข้าว เช่น หนู เพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากจำนวน หนู ซึ่งเป็นตัวปราบตามธรรมชาติมีจำนวนน้อยลง รวมทั้งเกษตรกรไม่มีเงินทุนในการซื้อสารเคมีที่มีคุณภาพมาปราบหนูจึงทำให้ผลผลิตข้าวมีจำนวนลดลง

1.2.5 เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถมีข้อต่อรองที่เหมาะสมกับพ่อค้าคนกลาง

1.2.6 การตลาด

- 1) ราคาข้าวตกต่ำ ไม่คุ้มกับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา
- 2) การขนส่งข้าวไม่สะดวก เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก ห่างไกลโรงสี และตลาด เกิดต้นทุนในการขนส่งค่อนข้างสูง

1.2.7 ความเชื่อถือ ฤกษ์ยามเริ่มหมดไป

1.2.8 ขาดแคลนเงินทุนในการทำนา

1.2.9 สภาพคันทนามีขนาดเล็ก

1.2.10 สภาพปัญหาอื่น ๆ

- 1) ภาวะหนี้สินของเกษตรกร

2) ผู้นำชุมชน ยังขาดความจริงจังในการแก้ปัญหา รวมทั้งไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกร

- 3) เกษตรกรเริ่มมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น
- 4) ยาเสพติดและการพนันเพิ่มขึ้น และกระจาย จำนวนมาก
- 5) ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 6) ปัญหาการคมนาคม
- 7) ปัญหาคนว่างงาน
- 8) สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาแพง

1.3 เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหของเกษตรกร ดังต่อไปนี้

1.3.1 ตัวเกษตรกร

- 1) มีความขยันขันแข็งในการทำมาหากิน
- 2) ประหยัด ใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็น
- 3) มีการรวมกลุ่มกัน ร่วมมือสามัคคีกันในการทำงาน
- 4) ลดค่านิยมลง และหันมาอนุรักษ์การทำนา หันมาทำนาอย่างจริงจัง
- 5) ทำงานตรงต่อเวลา
- 6) มีความซื่อสัตย์ต่อตัวเองและผู้อื่น
- 7) ปรับปรุงการตลาดด้วยตัวเอง เช่น บรรจุข้าว ขนาดถุงละ 10 กิโลกรัม เพื่อ

ความสะดวกในการขาย

- 8) ขยายการปลูกข้าวเพื่อเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีราคาค่อนข้างสูง

1.3.2 องค์การบริหารส่วนตำบล

- 1) แก้ปัญหาเรื่องน้ำ โดยการเร่งขุดลอกคูคลอง
- 2) จัดระบบการคมนาคมขนส่งให้สะดวกเพิ่มมากขึ้น โดยการทำถนนเพิ่มเติม

และพัฒนาถนน ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้สะดวก

- 3) ผลักดันเรื่องเปิดเขื่อน
- 4) แนะนำอาชีพเสริมแก่เกษตรกร
- 5) สนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
- 6) ขอบงบประมาณช่วยเหลือเกษตรกร
- 7) จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร

1.3.3 หน่วยงานราชการ

- 1) ส่งเสริมแนะนำและถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเกษตรแก่เกษตรกร เช่น เทคโนโลยีในการผลิต การผลิตปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น
- 2) รับฟังความคิดเห็นของเกษตรกร
- 3) ปรับปรุงระบบการทำงานให้รวดเร็วขึ้น
- 4) ผลักดันเรื่องน้ำอย่างจริงจัง โดยหาวิธีการที่จะรักษาระดับน้ำในคลองให้มีปริมาณที่เพียงพอต่อการเกษตร
- 5) จัดเจ้าหน้าที่ เปิด - ปิด เขื่อน เช่น เปิด 5 เดือน ปิด 7 เดือน เป็นต้น
- 6) ซ้ำเขต น้ำเค็ม - น้ำจืดให้ชัดเจน
- 7) ส่งเสริมปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย พันธุ์ข้าว เป็นต้น
- 8) จัดหาตลาดให้เกษตรกร
- 9) พยายามราคาข้าวให้อยู่ในราคาที่เหมาะสมกับต้นทุนการผลิต

2. การประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรจากตำบลเชียรใหญ่ ตำบลเชียรเขว ตำบลไสหมาก ตำบลบางตะพง ตำบลท้องลำเจียก ณ ฉางข้าวตำบลเชียรใหญ่ อำเภอเชียรใหญ่ วันที่ 5 มิถุนายน 2546

2.1 สภาพปัญหา

2.1.1 น้ำ

1) น้ำเค็มเข้าทางคลองหน้าโกฏี ประตูลือร้อง เข้าสู่คลองประตูลือบายน้ำ คลองเชียรใหญ่

2) ระดับน้ำต่ำ

หากเปิดประตูลือบายน้ำที่ปากพนัง จะทำให้ระดับน้ำแห้งและลดลงอีก หากเปิดเขื่อนจะเกิดความเดือดร้อน เนื่องจากน้ำเค็มเข้า น้ำไม่พอใช้ทำนา และตลิ่งพัง

2.1.2 พื้นที่นาข้าวมีความสูงต่ำต่างระดับกัน

2.1.3 การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่ ไม่ส่งผลกระทบต่อนาข้าว เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำ "แพภัยตัวเอง" นั้น คือ ไม่สามารถเลี้ยงต่อไปได้ เนื่องจากเหตุภัยภายในกระบวนการผลิตกุ้ง เป็นต้นว่า ราคาตกต่ำ โรคกุ้งระบาด น้ำเสียมากเกินไป เป็นต้น

2.1.4 วัสดุพืช ในลำคลองมีผักตบชวา ในนาข้าว มีหญ้าใหม่ ๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้นในแต่ ละสายพันธุ์ เช่น หญ้าในอดีต เป็นต้นว่า หญ้าหนวดดอก กกชุง เปียน แข็ง ข้าวผี ใน ปรีอ แห้ว กำหนู ส่วนหญ้าพันธุ์ใหม่ เช่น หญ้าไม้กวาด หญ้าข้าวนก

2.1.5 การขุดลอกคลองของชลประทานโดยทหารช่าง ทำให้คลองกลายเป็นคู ใน คลองไม่มีเลนคลอง และไม่มีต้นไม้โกงกาง

2.1.6 เกษตรกรที่ตำบลเชียรใหญ่ ตำบลเชียรเข่า ตำบลไผ่หมาก ตำบลบางตะพง และตำบลท้องลำเจียกทำนาได้ผลผลิตข้าวประมาณ 60 ถึงต่อไร่ ซึ่งต้นทุนการผลิต (ที่จ่ายเป็น เงิน) ใน 1 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ย รองลงมาคือ ค่าเกี่ยวข้าว ค่าเช่าที่นา ค่าไถนา ค่าลาก ข้าว และค่าเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ

2.2 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

2.2.1 น้ำ

- 1) จัดทำคันนาในพื้นที่ระดับนาต่างกัน
- 2) เชื้อนทำผิวดู เพราะเป็นที่ต่ำ
- 3) ทำเขื่อนเพื่อการกักน้ำเป็นตอนๆ เช่น ทำเขื่อนที่บริเวณตำบลการะเกด
- 4) เสนอดันแบบการจัดการน้ำเพื่อทำนา

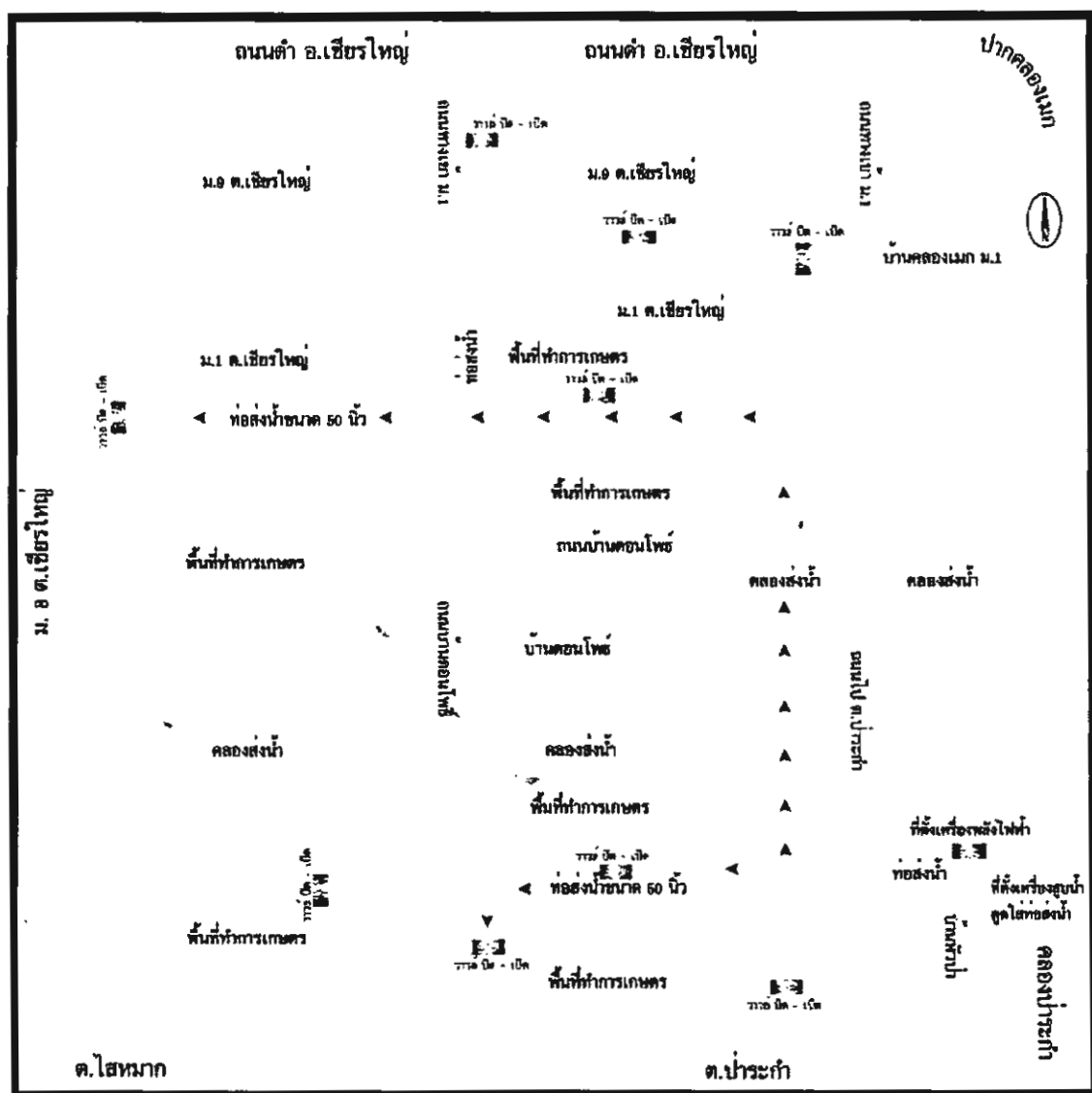
Model ที่ 1 จัดทำประปาเพื่อทำนาในหมู่บ้าน

ทำท่อน้ำ PVC เหมือนบ้านบ้านตะเคียนดวน (ภาพประกอบ 2, 3)

Model ที่ 2 ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ (ด้วยพลังงานไฟฟ้า) จากแม่น้ำปาก พนัง ลงสู่คลองหลังประตูระบายน้ำ (ปตร.) เขียรใหญ่ โดยจัดตั้งคณะกรรมการการใช้น้ำในพื้นที่นี้ขึ้นมา 1 ชุด และให้องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมรับผิดชอบดูแล

2.2.2 ราคา

- 1) จัดตั้งเขตพื้นที่ หรือระบบ Zoning ย่อยในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เพื่อกำหนด ราคาต้นทุนในแต่ละเขตย่อยๆ แล้วกำหนดราคาซื้อขาย
- 2) ลดต้นทุนการผลิต อาทิเช่น ลดราคาน้ำมันเพื่อการทำนาเช่นเดียวกับการลด ราคาน้ำมันเพื่อการทำประมง
- 3) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดซื้อหรือจัดหารถเกี่ยวข้าวและรถไถนา

ภาพประกอบ 2 แสดงความต้องการประปาที่ใช้ในการทำนาข้าวของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในแถบ
อำเภอเชียรใหญ่

3. การประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรจากตำบลควนชะลิก ตำบลแหลม ตำบลเขาพังไกร
ตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร ณ อาคารศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนวัดควนชะลิก
วันที่ 12 มิถุนายน 2546

3.1 สถานการณ์ทั่วไป

3.1.1 ที่ตำบลควนชะลิก ตำบลแหลม ตำบลเขาพังไกร ตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร
มีโครงสร้างเกี่ยวกับระบบน้ำธรรมชาติในการทำนาดังนี้

1) คลองสายหลักคลองควนชะลิก ระหว่างคลองแดน – ควนเค็ง

2) คลองเกียะ

3) ปัจจุบันเกษตรกรใช้น้ำจากระบบน้ำชลประทานทุ่งระโนดในการทำนา

3.1.2 การทำนาของเกษตรกรที่นี่ได้เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ปี 2518 เมื่อหน่วยงานราชการได้ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ย แนะนำพันธุ์ข้าว และกระบวนการผลิตใหม่ที่เรียกว่าน่าน้ำตม¹⁶ โดยให้เหตุผลว่า เกษตรกรจะได้ผลผลิตมากขึ้น (ในอดีต เกษตรได้ข้าว 30-40 ถัง/ไร่) หลังจากหน่วยงานราชการได้เข้ามาส่งเสริม เกษตรกรก็ได้ทำตามคำแนะนำ เนื่องจากเกษตรกรต่างก็เห็นว่าวิธีการทำนาแบบใหม่ที่ราชการส่งเสริมนั้นมีความสะดวกสบายมากขึ้น ทั้งนี้เพราะได้มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าเดิม

3.1.3 ราคาขายข้าวที่หัวไทร ทุ่งระโนด จะสูงกว่าราคาที่อำเภอเชียรใหญ่และปากพนังเสมอ

3.1.4 ค่าเช่านาที่นี่ประมาณไร่ละ 600-700 บาท

3.1.5 เกษตรกรจะทำนาปีละ 2 ครั้ง รูปแบบวิธีการทำนาใช้ “แบบน่าน้ำตม” และปลูกข้าวพันธุ์ชนิดเดียวกันไม่เกิน 3 ปี

3.2 สภาพปัญหา

3.2.1 ขาดน้ำในช่วงเดือนมิถุนายน - กันยายน

สาเหตุจาก

1) ไม่มีคลองส่งน้ำ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก

¹⁶ น่าน้ำตม หมายถึง ระบบการทำนาที่ทางราชการส่งเสริมใหม่ในช่วงปลายทศวรรษ 2510 และทศวรรษ 2520 เป็นระบบที่ไถนา ด้วยรถไถ ปรับที่นาให้เรียบ แล้วหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เพาะไว้เบื้องต้นจำนวนมากเต็มที่

- มีการขุดเหมืองเอาน้ำออก ในปัจจุบันคลองได้ถูกขุดให้ลึกมากขึ้นกว่าในอดีต ส่งผลทำให้น้ำสามารถไหลหรือระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลาและทะเลน้อยได้ดีและเร็วกว่าในอดีต ซึ่งในอดีตนั้นคลองจะตันทำให้การระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลาและทะเลน้อยล่าช้า เกษตรกรจึงสามารถใช้น้ำได้อย่างเต็มที่มากกว่าในปัจจุบัน

- ไม่มีประตูปิดเปิด
- อยู่นอกพื้นที่การพัฒนาระบบน้ำ

3.2.2 ชาวพันธุ์พื้นเมืองไม่เป็นที่นิยมในการรับประทาน มักนิยมนำไปใช้ในการเลี้ยงนกและไก่ จึงมีชื่อเรียกว่า “ข้าวนก ข้าวไก่”

3.2.3 โจรขโมยเครื่องสูบน้ำ

3.2.4 โรคพืช แมลง

3.3 ข้อเสนอแนะทางแก้ไข

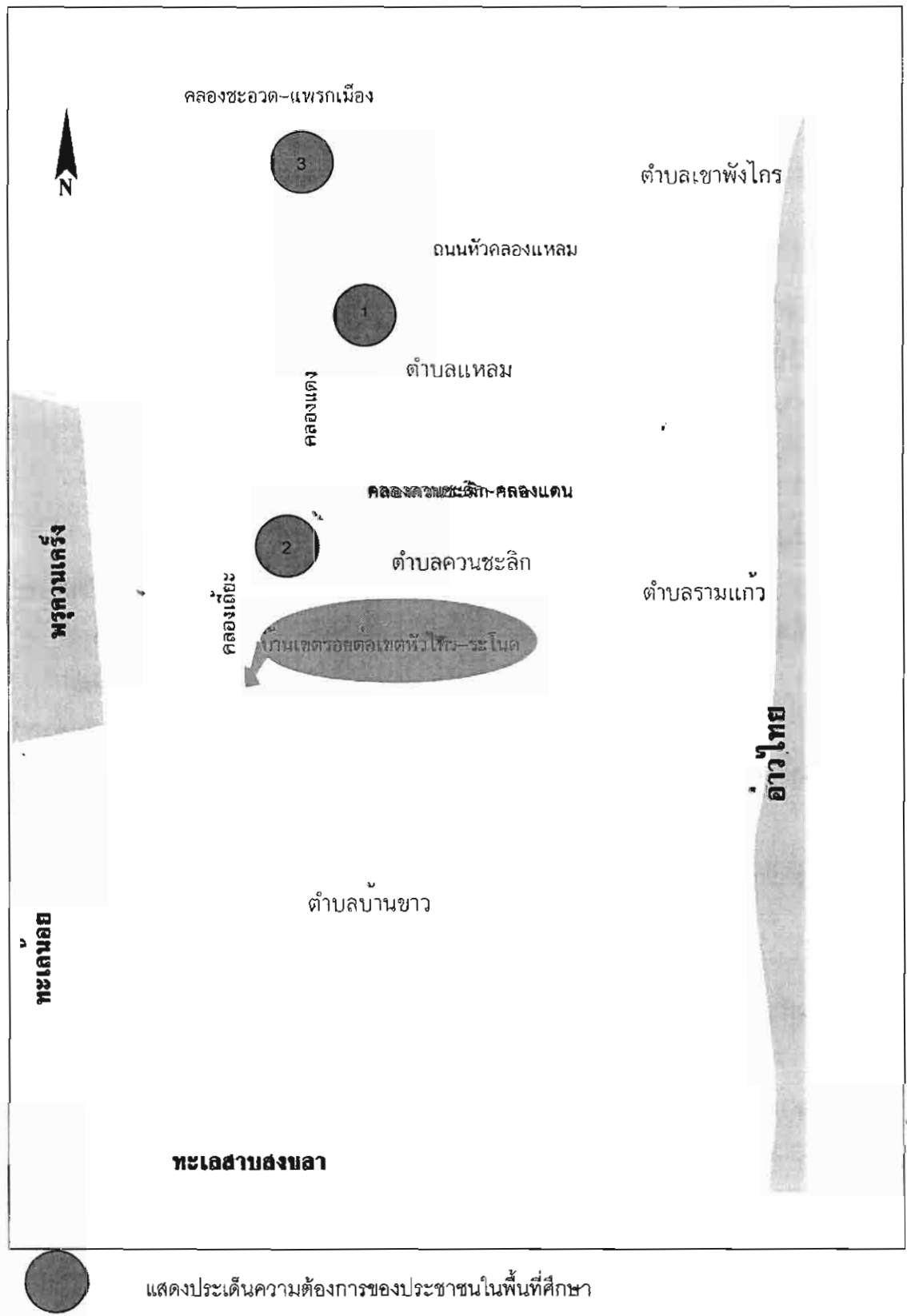
3.3.1 ต้องการให้พื้นที่อยู่ในระบบการพัฒนาระบบน้ำเพื่อการทำนา โดยพัฒนาจากแหล่งน้ำจืดในคลอง “ชะอวดแพรกเมือง” โดยมีข้อเสนอดังนี้

- 1) ตั้งเครื่องสูบน้ำคลองชะอวดแพรกเมือง โดยตั้ง ณ หมู่ที่ 5 ตำบลแหลม
- 2) ขุดลอกคลองขอยเชื่อมระหว่าง “คลองชะอวดแพรกเมือง” เชื่อมกับคลองหัวแหลมที่ “บ้านพังการท่อม” โดยขุดให้มีขนาดความกว้าง 8-15 เมตร ลึกประมาณ 3-5 เมตร
- 3) ขุดท่อระบายน้ำที่ถนน รพช. บ้านพังการท่อมออก จากนั้นทำสะพานคอนกรีตเพื่อให้สามารถไหลเข้าสู่คลองหนองแดง มายังคลองควนชะลิก ได้
- 4) ขุดลอกคลองขอย เหมืองน้ำในพื้นที่ ซึ่งจะเป็เหมือนประปาณาข้าว
- 5) ขุดเส้นทางตำบลแหลมมาลงทางคลองหนองแดง มาพบกับคลองแดน-ชะอวด และคลองเถียะ ไปจรดคลองกก ของอำเภอรอนด และให้มีประตูปิดเปิดทุกสายคลอง
- 6) ขุดคลองส่งน้ำใหม่จาก “คลองชะอวดแพรกเมือง” ไปยัง “ทะเลน้อย” โดยขุดตามแนวพรุเขตแดนอำเภอชะอวด กับอำเภอหัวไทร ซึ่งเป็นที่ดินพรุ (ภาพประกอบ 4)

3.3.2 การเปิด/ปิดเขื่อนปากพนังนั้นไม่มีผลกระทบอะไรมากนักในพื้นที่นี้ เพียงแต่เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า หากเปิดเขื่อน จะมีน้ำหลาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี เพราะน้ำจะไม่ท่วม แต่หากเปิดเขื่อนในฤดูแล้งจะทำให้ขาดน้ำทำนา

3.3.3 ราคาข้าว ความชื้น และการจำหน่ายข้าวกับ ธกส. นั้นจะยุ่งยากในกระบวนการขั้นตอนการจำหน่าย ในบางครั้งอาจใช้เวลาถึง 3 วันกว่าจะสิ้นกระบวนการ ซึ่งได้เสนอทางแก้ดังนี้

- 1) เกษตรกรจะต้องรวมกลุ่มกัน แล้วสามารถประกันกับโรงสี

ภาพประกอบ 4 ภาพพื้นที่บริเวณที่ศึกษา (อ.หัวไทร) และประเด็นความต้องการของชุมชน

2) ยึดระยะเวลาการขายข้าวให้ล่าช้าออกไป แต่ติดปัญหาตรงที่เกษตรกรต้องการเงินนำไปใช้เป็นค่าจ่าย ค่าแรงชักลากกระสอบข้าวเปลือกจากแปลงนา และ/หรือค่าเครื่องจักรเกี่ยวข้าว และเกษตรกรอยากขายข้าว makkelijk กล่าวคือ ขายแบบเร็วๆ ในช่วงต้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว ไม่รอระยะเวลาที่ราคาข้าวสูงขึ้น

4. การประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรจากตำบลเขาพระบาท ตำบลบ้านกลาง ตำบลการะเกด ตำบลเสื่อหิง ตำบลท่าขนาน อำเภอเชียรใหญ่
ณ อาคารเอนกประสงค์ โรงเรียนวัดแดง วันที่ 23 มิถุนายน 2546

4.1 สถานการณ์การทั่วไป

ตำบลเขาพระบาท ตำบลบ้านกลาง ตำบลการะเกด ตำบลเสื่อหิง ตำบลท่าขนาน อำเภอเชียรใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความยากจน โดยเฉพาะตำบลเขาพระบาทได้รับการประเมินจากทหาร หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ว่าเป็นพื้นที่ยากจนที่สุดในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ในขณะที่บางตำบลไม่มีแม้แต่ถนนลาดยางสักหนึ่งสาย (ภาพประกอบ 5) เช่น ตำบลท่าขนาน ส่วนถนนสายหลักของชุมชนบริเวณนี้คือ ถนนสาย รพช. สายบ้านปากคลอง-คตธรรมราช บ้านบางปรัง

เกษตรกรรู้หรือไม่ว่าเขตบริเวณนี้เป็นเขตที่ถูกปลดออกจากพื้นที่การพัฒนาระบบชลประทาน หรือ และระบบน้ำเพื่อการผลิตข้าว

เกษตรกรที่นี่ทำนาปีละ 1 ครั้ง ไม่อยู่ในระบบพัฒนาน้ำเพื่อการทำนาข้าว

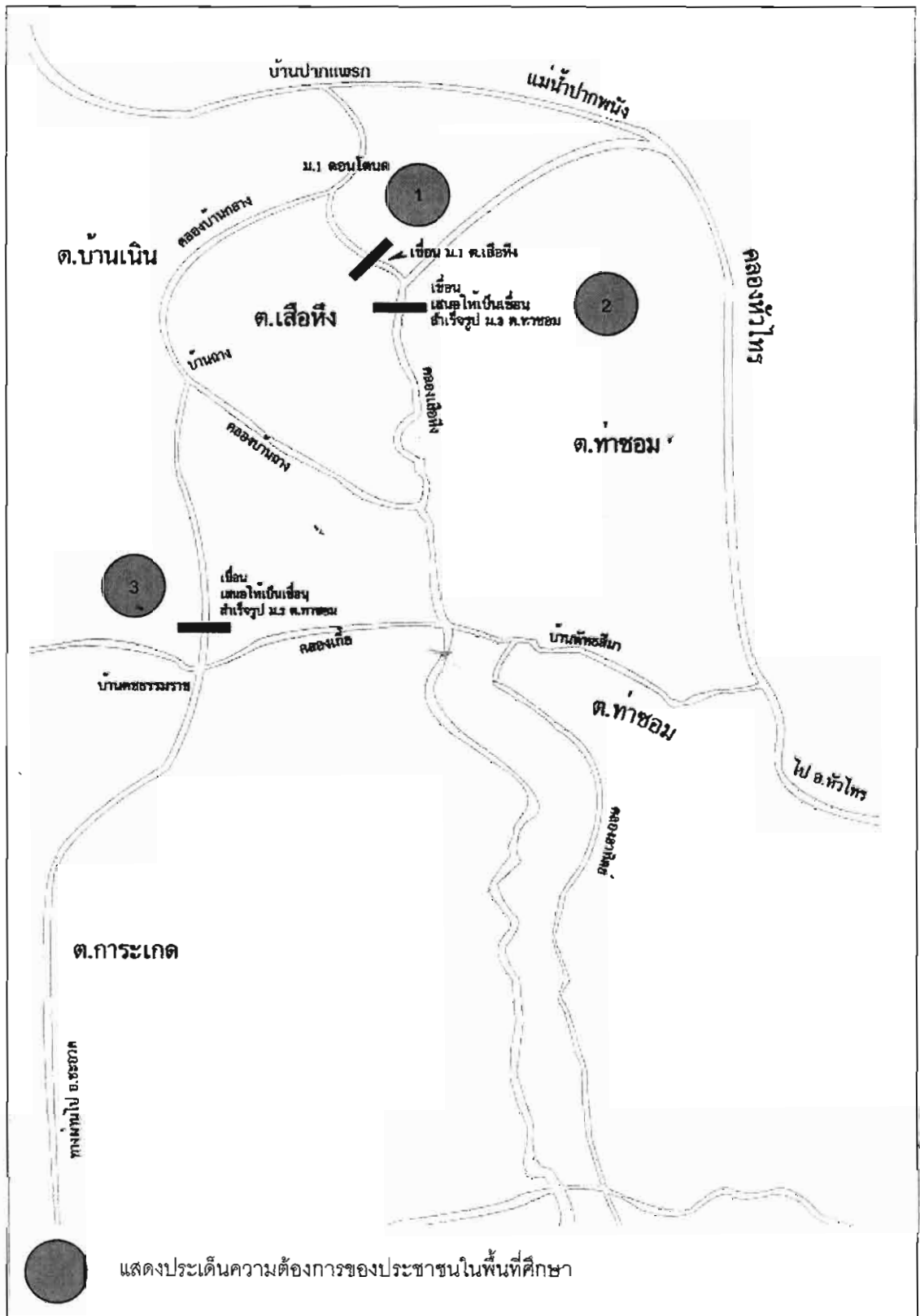
มีการเช่าที่นาน้อย มีการรวมกลุ่มเกษตรกร และเคยมีประสบการณ์การรวมกลุ่มเกษตรกร

4.2 สภาพปัญหา

4.2.1 ปริมาณน้ำ ขาดแหล่งน้ำ ที่สูงยังขาดการส่งน้ำเข้าสู่ที่สูง ไม่มีแหล่งน้ำชลประทาน คงมีเพียงแหล่งน้ำที่ คลองชะอวดแพรกเมือง แม่น้ำปากพนังช่วงที่บ้านการะเกด และปากบางบ้านกลาง การขุดลอกคลองชลประทานที่ทางราชการมักจะทำการขุดคลองในช่วงน้ำท่วมลุ่มน้ำหรือฤดูฝน การขุดลอกคลองของชลประทาน วางกองดินข้างขอบคลองแล้ว ดินตลิ่งพัง และ ไม่มีการบำรุงรักษา

4.2.2 ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบในการสำรวจน้ำ มลภาวะพิษทางน้ำในลำคลองต่างๆ อันเกิดจากการทำไร่นาสวน ผสม และการใช้สารเคมีในนาข้าว บ่อกัก

4.2.3 เส้นทางคมนาคมทางบกยังมีน้อย

ภาพประกอบ 5 สภาพพื้นที่บริเวณที่ศึกษา (อ.เชียรใหญ่) และประเด็นความต้องการของชุมชน

4.3 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

4.3.1 ระบบส่งน้ำหลัก 4 ตำบล ปรับปรุงคลอง เพื่อการส่งน้ำ

1) ระบบน้ำสายหลักของ 3-4 ตำบล คือ คลองสายบ้านกลาง เลื้อยหึ่ง เขาพระบาท เพื่อเชื่อมคลองหัวทอนที่ปากบางบ้านกลาง ถึงพื้นที่ป่าพรุหรือโนนเม หรือคลองชะวอดแพรงเมือง ลักษณะคลองที่เสนอขุดจึงขุดลอกคลองเก่าที่ทอดตัวยาวจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ โดยที่ประตูระบายน้ำเล็กๆ ที่บ้านคลองขยัน หมู่ที่ 1-2 ตำบลบ้านกลาง และประตูน้ำที่คลองข้างออก จากนั้นจะต้องมีระบบบังคับน้ำด้วยเครื่องสูบน้ำ ตั้งที่หมู่ที่ 3 บ้านฉาง ตำบลเลื้อยหึ่ง เพื่อทำการทดน้ำในคลองต่างๆ หรืออาจจะต้องมีระบบคลองคอนกรีต และมีระบบเหมืองลอย เป็นระบบย่อยในอนาคต

2) คลองบางเตย หมู่ที่ 7, 8, 4 ตำบลการะเกด หมู่ที่ 6, 8 ตำบลเขาพระบาท ประมาณ 15 กิโลเมตร

3) คลองบางบาย หมู่ที่ 7 บางไทรทอง หมู่ที่ 6

4) คลองส่งน้ำการะเกด (บ้านการะเกด) หมู่ที่ 4, 5, 9, 10 หมู่ที่ 7 เขาพระบาท ประมาณ 13 กิโลเมตร โดยทำเขื่อนให้สูง แล้วดันน้ำ (ภาพประกอบ 5)

4.3.2 ระบบคมนาคม

1) การทำถนนสายบ้านนา เกาะหวด หน้าอำเภอเข็ญใหญ่ และสายบางแก้ว บ้านคตธรรมราช

4.3.3 การรวมกลุ่มเกษตรกรชาวนา

5. การประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรจากตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพยอม และตำบลแหลมโนนด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ณ ห้องประชุม โรงเรียนป่าพยอมพิทยาคม วันที่ 7 กรกฎาคม 2546

พื้นที่บริเวณตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพยอม และตำบลแหลมโนนด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง นั้น เป็นพื้นที่หนึ่งของลุ่มน้ำปากพนังที่อยู่ในเขต จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำปากพนัง

5.1 สถานการณ์ทั่วไป

ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรที่มีอาชีพทำนา เป็นหลัก โดยทำนาในลักษณะ แบบนาปรัง และแบบนาหว่านน้ำตามส่งเสริมของทางราชการตั้งแต่ ประมาณ พ.ศ.2520 แต่เกษตรกรยังอาศัยวิธีการทำนาแบบดั้งเดิม ถึงแม้ว่าจะเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาระบบน้ำชลประทานแล้วก็ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ

ปากพนังก็เป็นอีกโครงการหนึ่งที่มีบทบาทมากเข้ามาในพื้นที่ เมื่อโครงการดังกล่าวเข้ามา ชาวบ้านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารว่าโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีขอบเขตรวมถึงพื้นที่อำเภอควนขนุน และอำเภอป่าพะยอม โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามแนวพระราชดำรินั้น เข้ามาพร้อมๆ กับโครงการพัฒนาต่างๆ เช่น โครงการการขุดสระเพื่อทำไร่นาสวนผสมโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลแหลมหนอง แต่โครงการดังกล่าวล้มเหลว เนื่องจากปัญหาปริมาณน้ำมีน้อยเกินกว่าที่จะทำไร่นาสวนผสมได้ ทำให้ต้นไม้และพืชผลทางการเกษตรที่เกษตรกรปลูกไว้ตาย นอกจากนี้การขุดสระดังกล่าวทำการขุดในที่ที่ห่างไกล ชุมชน ซึ่งรูปแบบไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ และโครงการขุดระบบชลประทานแบบ “เหมืองไส้ไก่” กระจายทั่วพื้นที่ตำบลบ้านพร้าว

5.2 สภาพปัญหา

5.2.1 น้ำ

1) ปริมาณน้ำมีน้อยกว่าความต้องการของเกษตรกร ส่งผลให้น้ำไม่ไหลไปทางคลองไส้ไก่ หรือหรือคลองไส้ไก่ไม่สามารถทำหน้าที่ (disfunction) ได้อย่างเต็มที่ น้ำจึงไหลผ่านตามลำคลองธรรมชาติ เช่นเดิม แต่คลองดังกล่าวได้ถูกปล่อยทิ้งให้รกร้างทำให้การไหลเวียนของน้ำไม่สะดวกเท่าที่ควร เกษตรกรจึงกับเก็บกักน้ำลักษณะ “ทำนบ” ระบบน้ำที่สร้างขึ้นมาเองอย่างง่าย ๆ ของเกษตรกร

2) ระบบการใช้น้ำของเกษตรกรไม่ถูกต้อง เนื่องจากเกษตรกรเอาน้ำจากพื้นที่ที่เสมอกันมาใช้

3) ความขัดแย้ง (conflicts) ในการใช้น้ำจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอส่งผลให้เกษตรกรบริเวณต้นน้ำและปลายน้ำ มีปัญหาความขัดแย้งแย่งชิงน้ำ กันทุกๆ ปี

5.2.2 รสนิยมการบริโภคของเกษตรกร เกษตรกร นิยมซื้อข้าวจากบริเวณอื่นที่เข้ามาจำหน่ายในพื้นที่ ดังคำกล่าวที่ว่า “ทำนาแบบน้ำตม รสนิยมกินข้าวบางกอก” ซึ่งรสนิยม มีอิทธิพลต่อการกำหนดพันธุ์ข้าวที่ปลูกในพื้นที่ ส่งผลให้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองกลายเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงสัตว์

5.2.3 ตลาดและอิทธิพลของตลาดมีผลต่อวิถีการผลิต ผลผลิตข้าวไม่มีตลาดรองรับ รวมทั้งเกษตรกรไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา

5.2.4 ปัญหาอื่นๆ

1) ชาวบ้านถูกครอบงำทางความคิดให้เชื่อภาครัฐ เช่น ภาครัฐต้องการให้เกษตรกร ทำไร่นาสวนผสม เกษตรกรก็นิยมทำตามภาครัฐทุกขั้นตอน

2) ชาวบ้านต้องพึ่งพาผู้อื่นเช่นเดียวกับการพัฒนาที่ส่งผลทางลบ คือ การมีถนนสายป่าเขียว ทำให้น้ำท่วมนาข้าวบริเวณนั้นๆ เสียหายอย่างต่อเนื่อง

5.3 เสนอแนะทางแก้ไขปัญหา

5.3.1 พัฒนา แหล่งน้ำเพิ่ม ขึ้นจากเดิม (เปรียบเสมือนการขยายโถง/ตุ่มน้ำ)

5.3.2 ใช้แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการน้ำ รูปแบบใหม่ เช่น **ต้องใช้น้ำ บริเวณต้นน้ำหรือน้ำที่บริเวณภูเขา เพื่อให้เกษตรกรมีภูเขา** ใช้ก่อนที่จะผันน้ำไปยังพื้นที่ กลางน้ำของกลุ่มน้ำปากพอง และตอนกลางน้ำต้องมีวิธีการหาน้ำวิธีอื่นๆ เช่น

1) พัฒนาชุดลอกคลองบางเหริยง เพราะยังไม่ใช้ประโยชน์และยังไม่ได้ทำการ พัฒนาระบบน้ำในคลองดังกล่าว

2) สร้างอ่างเก็บน้ำเหริยงทอง บริเวณเขาปู่ เขาย่า (ภาพประกอบ 6)

3) สร้างแหล่งเก็บน้ำในบริเวณทุ่งสงวนทุ่งเตง ตำบลแหลมโดนด

4) พัฒนาชุดลอกคลองตลิ่งชัน ไล่ฝายกันน้ำบริเวณคลองดังกล่าวเป็นระยะๆ สามารถใช้น้ำได้ ทั้งสองอำเภอ

5) ปรับปรุงประตูระบายน้ำพันแต และชุดลอกคลองจากแหลมโดนดไปทะเลน้อย และติดตั้งเครื่องสูบน้ำบริเวณประตูระบายน้ำ

6) สร้างเส้นทางน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส มายังคลองป่าพะยอม

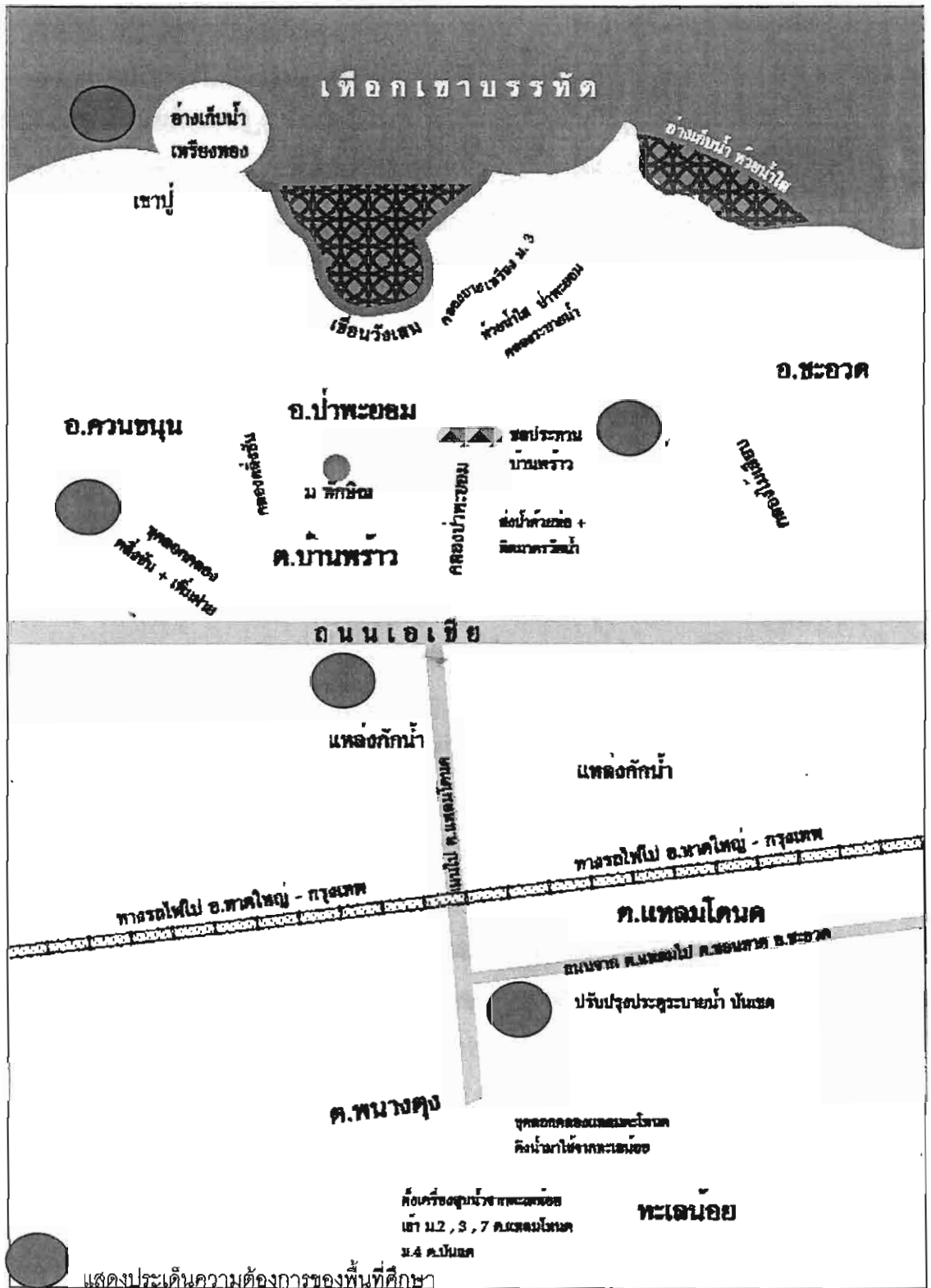
7) ส่งน้ำด้วยท่อและติดตั้งมาตราน้ำ ตอนบนของชลประทานบ้านพร้าว

5.3.3 พัฒนา ระบบการจัดการผู้ใช้น้ำ โดยให้มีกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

5.3.4 กำหนดจำนวนพื้นที่เพาะปลูกข้าวในแต่ละฤดูกาล

5.3.5 จัดตั้ง "คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ" ในเขตที่ลุ่มบริเวณควนขนุนและป่า พะยอม ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่เฉพาะไว้อย่างชัดเจน

5.3.6 ภาครัฐควรทุ่มเทงบประมาณในพื้นที่ให้มากกว่านี้ เนื่องจากเกษตรกรยังเห็นว่าการพัฒนา กลุ่มน้ำปากพองที่ผ่านมา ภาครัฐสนใจทุ่มเทงบประมาณไปยังพื้นที่กลางและปลายลุ่มน้ำมากเกินไป งบประมาณและสนใจในพื้นที่ดังกล่าวยังมีน้อย

ภาพประกอบ 6 สภาพพื้นที่บริเวณที่ศึกษา (อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง) และประเด็นความต้องการของชุมชน

6. การประชุมกลุ่มย่อยตัวแทนเกษตรกรจากตำบลนาหมอญ ตำบลควนชุม ตำบลควนพัง ตำบลควนเกย ตำบลควนหนองคว่ำ ตำบลสามตำบล ตำบลทุ่งโพธิ์ และตำบลควนเคย อำเภอ จุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ณ โรงอาหาร โรงเรียนวัดสำนักขัน วันที่ 24 มิถุนายน 2546

จากการประชุมกลุ่มย่อยมีตัวแทนเกษตรกรนาข้าวทั้ง 25 คน¹⁷ ที่เข้าร่วมประชุม ประกอบ อาชีพทำนาเป็นหลัก และประกอบอาชีพเสริมโดยการทำสวนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72 ของจำนวนผู้ เข้าร่วมประชุมทั้งหมด รองลงมาคือ ปลูกลูก และทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 16 และ 12 ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ที่มีการสร้างถนนเอเชียในปี พ.ศ.2521 และแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2523 ซึ่งสภาพการทำนาก่อนและหลังจากการสร้างถนนเอเชียมีลักษณะที่ต่างกัน

6.1 สถานการณ์ทั่วไป

เกษตรกรส่วนใหญ่ซึ่งประกอบอาชีพทำนาควบคู่กับการทำสวนยางพารานั้น โดยในช่วง ฝนแล้งจะทำนา สามารถเปรียบเทียบพื้นที่นา กับพื้นที่ทำกิจกรรมชนิดอื่นได้ดังนี้ พื้นที่นาใน ต.ควนหนองคว่ำมีประมาณร้อยละ 60 ส่วนใน ต.ควนชุม ต.ควนพัง และ ต.สามตำบลมีประมาณ ร้อยละ 70

เกษตรกรทั้ง 8 ตำบลข้างต้นส่วนใหญ่ทำนาปี กล่าวคือ ทำนาปีละหน ซึ่งเป็นลักษณะ การทำนา แบบคนนครดั้งเดิมโดยอาศัยน้ำจากธรรมชาติเป็นหลัก ดังนั้นผลผลิตข้าวที่ได้จึงขึ้นอยู่กับ ธรรมชาติ นาที่ทำนั้นเป็นนาของตัวเองประมาณร้อยละ 90 เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำนา น้อยกว่า 10 ไร่ ซึ่งพันธุ์ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง คือ พันธุ์เล็บนก และยังมีพันธุ์พื้น เมืองชนิดอื่นบ้าง เช่น เล็บนก เข้มทอง รวมทั้งมีพันธุ์ที่ราชการส่งเสริม คือ พันธุ์ กข ผลผลิต ข้าวที่ได้จะใช้บริโภคในครัวเรือน เมื่อเหลือจากบริโภคจึงจำหน่าย แต่รายได้หลักของครอบครัว มาจากยางพารา

การทำนาจะมีทั้งทำนาดำและนาหว่านทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝน ถ้าปีไหนฝนดีจะทำ นาดำ ปีไหนฝนไม่ดีจะทำนาหว่าน

สำหรับแรงงานที่ใช้นั้นส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครอบครัว ประมาณ 2-3 คนต่อครัวเรือน โดยจะทำนา เมื่อเสร็จจากสวนยาง ในการหว่านจะใช้แรงงานครอบครัว แต่ในการไถและเก็บ

¹⁷ ประกอบด้วย 1) เกษตรกรจากตำบลนาหมอญจำนวน 3 คน, 2) เกษตรกรจากตำบลควนชุมจำนวน 7 คน, 3) เกษตรกร จากตำบลควนพังจำนวน 1 คน, 4) เกษตรกรจากตำบลควนเกยจำนวน 1 คน, 5) เกษตรกรจากตำบลควนหนองคว่ำ จำนวน 4 คน, 6) เกษตรกรจากตำบลสามตำบลจำนวน 7 คน, 7) เกษตรกรจากตำบลทุ่งโพธิ์จำนวน 1 คน, 8) เกษตรกร จากตำบลควนเคยจำนวน 1 คน

เกี่ยวจะจ้าง รถไถที่ใช้คือรถลูกหมา โดยจะไถในช่วงเดือน 8-10 และซ่อมในเดือน 11,12 ในการเก็บเกี่ยวจะเขารดตัดข้าวมาจากนาขุนรี โดยรถตัดจะมาตัดที่พัทลุงก่อนแล้วจึงเข้ามาตัดที่ จุฬาภรณ์ จำนวนวัน (man-day) ที่ทำนาขึ้นอยู่กับวิธีการทำนาว่าเป็นนาดำหรือนาหว่าน

ในปัจจุบันในบางตำบลเริ่มมีการเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นพื้นที่ไร่นาสวนผสมกันมาก เช่น ที่ ต.สามตำบล สำหรับโครงการลุ่มน้ำปากพนังนั้นไม่มีผลต่อการเพิ่มปริมาณน้ำ

6.2 สภาพปัญหา

6.2.1 น้ำ เป็นปัญหาที่ประสบมากที่สุด ปัญหาที่ประสบได้แก่

- 1) ในบางที่ขาดแหล่งน้ำ ในการทำนาพึ่งน้ำตามธรรมชาติเป็นหลัก
- 2) ในบางที่มีคลอง แต่ไม่มีอุปกรณ์หรือท่อส่งน้ำที่จะนำน้ำไปใช้ในนา และไม่มีที่กักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง
- 3) การไหลของน้ำลงสู่ทะเลและคลองช้ามาก
- 4) ไม่มีเขื่อนกักเก็บน้ำ
- 5) ฝนไม่ตกตามฤดูกาล
- 6) น้ำท่วมเมื่อถึงช่วงฤดูน้ำมาก
- 7) ต.ควนหนองคว่ำไม่มีระบบชลประทานในพื้นที่
- 8) ไม่มีคลองขนาดใหญ่ที่สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้
- 9) ไม่มีสถานที่สร้างแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ และก็จะไม่มีต่อไป เพราะสถานที่ที่ว่างเปล่าไม่มี เป็นชุมชนหมด

6.2.2 สิ่งแวดล้อม

- 1) ลำห้วยลำคลองถูกทำลาย
- 2) สิ่งปฏิกูลจากคอกหมู คอกไก่ทำให้แหล่งน้ำเสียหาย ราษฎรไปสร้างคอกหมู คอกไก่ไว้ริมคลอง

6.2.3 ดิน

- 1) ดินเป็นต่าง
- 2) ดินไม่สมบูรณ์
- 3) ดินเป็นกรดเนื่องจากใส่ปุ๋ยเคมีมาก

6.2.4 ศัตรูพืช

1) มีศัตรูพืช เช่น เพลี้ย หนอนไซโคน หนู นก แมงสิง มีปัญหามากโดยเฉพาะเรื่องหนู

6.2.5 แรงงาน

- 1) ค่าจ้างแรงงานสูง
- 2) เริ่มมีปัญหาด้านแคลนแรงงาน เนื่องจากใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักในการทำนา บุตรเรียนหนังสือจึงทำให้ขาดแคลนแรงงาน นอกจากนั้นบุตรที่ได้รับการส่งเสริมให้เรียนหนังสือมักจะไม่ทำนา

6.2.6 ปัจจัยการผลิตราคาสูง

- 1) ต้นทุนสูง ไม่คุ้มแก่การลงทุน
- 2) ปุ๋ยมีราคาแพง

6.2.7 ผลผลิต

- 1) ราคาข้าวไม่แน่นอน
- 2) ผลผลิตต่ำ ไร่ละประมาณ 40 ถัง ณ หมู่ 3 ต.ควนชุม

6.2.8 พันธุ์ข้าว

- 1) ข้าวกลายพันธุ์
- 2) พันธุ์ข้าวไม่สอดคล้องกับฤดูกาล ถ้าข้าวพันธุ์พื้นเมืองจะใช้เวลาปลูกนานกว่าข้าวพันธุ์ กข ในบางครั้งหว่านข้าวไปแล้ว เช่น หิวานข้าวพันธุ์พื้นเมือง แต่ปรากฏว่าช่วงเวลาที่สามารรถทำนาได้สั้นเนื่องจากฝนฟ้าไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้ไม่ได้ผลผลิต
- 3) พันธุ์ที่ราชการส่งเสริมไม่ทนต่อโรค นอกจากนั้นปลูกแล้วก็ไม่สามารถบริโภคได้เพราะแข็ง

6.2.9 ปัญหาอื่น ๆ

- 1) ต้องการทะเบียนเกษตรกรเมื่อ สอบถามทางเกษตรบอกว่าตอนนี้เรื่องอยู่ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 2) มีการปรับที่นาเป็นสวนผสมมาก
- 3) พื้นที่ ต.ควนหนองคว่ำเป็นท้องกะทะ
- 4) ขาดอุปกรณ์การทำนา

6.3 เสนอแนวทางในการแก้ไข

6.3.1 การแก้ปัญหาเรื่องน้ำ

- 1) สำรวจระบบชลประทานให้ชัดเจน สำรวจแหล่งน้ำในพื้นที่ป่าสงวนสำรวจพื้นที่กักเก็บน้ำ และ สำรวจแหล่งน้ำอำเภอกัลยาดำรง เช่น อ.ชะอวด อ.ร่อนพิบูลย์ ดึงน้ำจากแหล่งนี้

โดยอาจจะขุดเป็นชลประทาน หรือทำเป็นท่อซึ่งไม่ต้องเวนคืน มาตามถนนเอเชียจ่ายมายังนาของเกษตรกร

2) ส่งนักวิจัยมาวิจัยน้ำใต้ผิวดินว่าอยู่ลึกแค่ไหน น้ำมีอยู่เยอะหรือไม่ เพื่อจะได้นำน้ำมาใช้ โดยอาจใช้วิธีการเจาะบ่อบาดาล และขอน้ำจากพื้นที่อื่น เช่น ที่ อ.ชะอวด อ.ร่อนพิบูลย์ โดยของบประมาณมาจัดสร้างท่อระบายน้ำประมาณ 10 นิ้วจากแหล่งน้ำใหญ่มาผ่าน อ.จุฬาภรณ์

3) ตั้งเครื่องสูบน้ำทำนา ณ พื้นที่หมู่ 4 , 7 ต.ควนชุม เนื่องจากในละแวกระหว่างหมู่ 4 และหมู่ 7 ต.ควนชุม มีคลองและมีฝายกั้นน้ำอยู่ แต่ขาดอุปกรณ์เครื่องมือให้นำน้ำไปในนาข้าวของเกษตรกรให้ทั่วถึงได้ ถ้ามีเครื่องสูบน้ำขนาดพอสมควรอาจจะช่วยเกษตรกรได้ทั่วถึง

4) ให้ทางรัฐช่วยเหลือในการให้มีชลประทาน

5) สร้างประตูกักเก็บน้ำที่สามารถควบคุมปริมาณน้ำได้ตามที่ต้องการ

6) ขอให้หน่วยงานราชการปิดกั้นลำคลองที่มีอยู่ขณะนี้ในตอน ๆ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ โดยอาจจะกั้นทุก ๆ 1 กิโลเมตร เช่น พื้นที่หมู่ 3 และ 4 ต.สามตำบล เป็นพื้นที่ที่สามารถปิดกั้นคลองเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี นอกจากนั้นก็มีคลองใหญ่ประมาณ 10 กิโลเมตร ลึก 4.5 เมตร เป็นคลองธรรมชาติ หากราชการมีงบมาปิดกั้นคลอง จะได้ที่เก็บน้ำขนาดใหญ่ ใช้ได้ตลอดปี

7) สร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ

8) ทำเหมืองไส้ไก่

9) ขุดลอกคลอง แต่ต้องทำควบคู่กับการสร้างการปิดกั้นคลอง

10) ขุด/สร้างคลองส่งน้ำ

11) ควบคุมการทิ้งของเสียลงลำคลอง

12) วางท่อส่งน้ำตามถนนเอเชียเพื่อส่งเข้าพื้นที่การเกษตร

13) ทำฝนเทียม

14) ปลูกป่าในที่สาธารณะหรือที่สภาพเสื่อมโทรม

6.3.2 การแก้ปัญหาเรื่องดิน

1) ใ้ปุ๋ยให้ถูกวิธี

2) สำนวนดิน

6.3.3 การแก้ปัญหาเรื่องศัตรูพืช

- 1) ตั้งกองทุน ให้รางวัลคนจับหนู
- 2) ใช้ยาฆ่าแมลงเพื่อป้องกันศัตรูพืช
- 3) ให้รัฐบาลออกกฎหมายคนจับหนู โดยอาจจะมีโทษปรับหรือจับผู้ที่จับ เช่นงูเห่า
- 4) ศึกษาคุณค่าอาหารที่ทำมาจากหนู (นำหนูมาทำเป็นอาหาร)
- 5) ให้ทางเกษตรมาช่วยดูแลในการปราบศัตรูพืชและกำจัดหนู

6.3.4 การแก้ปัญหาแรงงาน¹⁸

6.3.5 การแก้ปัญหาเรื่องราคาปัจจัยการผลิต

- 1) แก้ปัญหาราคาปุ๋ยเคมีโดยรวมกลุ่มซื้อปุ๋ยเคมี หรือทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก

6.3.6 การแก้ปัญหาผลผลิต

- 1) ประกันราคาข้าว
- 2) จัดให้มีโรงสีขนาดใหญ่ (ปัจจุบันมีแต่โรงสีขนาดเล็ก)
- 3) จัดตั้งลานข้าว

หมายเหตุ ที่มาของปัญหาผลผลิตตกต่ำเนื่องจาก (1) ดินเป็นกรด/ด่าง (2) การใส่ปุ๋ยไม่ถูกหลักวิธีการ เกษตรกรไม่รู้ว่านา 1 ไร่ใส่ปุ๋ยเท่าไร ไม่รู้ว่าควรใส่ช่วงไหน ใส่สูตรอะไร เกษตรมาแนะนำแต่ไม่ทั่วถึง และเกษตรกรบางคนก็ไม่สนใจ (3) พันธุ์ข้าวเลืบนกที่ปลูกไม่ดี กลายพันธุ์ เกษตรกรไม่มีการคัดเลือกพันธุ์ และ (4) ไม่รู้ว่าดินแบบไหนควรใส่ปุ๋ยอะไร เท่าไร จึงต้องการให้ราชการมาแนะนำในเรื่องปุ๋ย ดิน เมล็ดพันธุ์

6.3.7 การแก้ปัญหาเรื่องพันธุ์ข้าว

- 1) คัดเลือกพันธุ์พื้นเมืองแท้

6.3.8 ปัญหาอื่นๆ ได้แก่

- 1) เรื่องทะเบียนชาวนา ให้ทางมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ดำเนินการจัดทำทะเบียนชาวนาต่อไป
- 2) ปัญหาเรื่องการขาดอุปกรณ์การทำนา
- 3) ขอบประมาณจากรัฐบาลมาซื้อรถหามาเล็ก หมาใหญ่ไว้ในหมู่บ้าน
- 4) รวมกลุ่มเช่ารถเกี่ยว

6.3.9 ข้อเสนออื่น ๆ ให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนเพื่อเกษตรกรชาวนา โดยมีรูปแบบคล้ายกองทุนสวนยาง และนำภาษีส่วนหนึ่งมาจัดตั้ง

¹⁸ ที่ประชุมเสนอเป็นประเด็น แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดว่าควรจะเป็นอย่างไร

7. การประชุมกลุ่มย่อยเกษตรกรในเขตใกล้เมือง ตำบลท่าเรือ ตำบลบางจาก อำเภอเมือง ,
ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ณ ห้องประชุม โรงเรียนชุมชนวัดหม่น ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่ 29 กรกฎาคม 2546

พื้นที่บริเวณเขตใกล้เมือง ตำบลท่าเรือ ตำบลบางจาก อำเภอเมือง ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม นั้นเป็นพื้นที่บริเวณทิศเหนือของกลุ่มน้ำปากพ่อง เกษตรกรมีลักษณะการทำนาแบบสมัยใหม่ หรือเกษตรกรได้รับการพัฒนาทางด้านชลประทานเรียบร้อยแล้ว

การตั้งชื่อบ้านนามเมือง ในอดีตตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์ และกิจกรรมที่สำคัญ ในพื้นที่บริเวณได้นี้มีการตั้งชื่อบ้านนามเมืองตามลักษณะดังกล่าวเช่นกัน พิจารณาได้จากตำนานที่เล่าขานกันมาดังนี้ ตำนานแรก บ้านสระน้ำมนตร์ หรือบ้านหม่นในปัจจุบัน ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2349 หรือสมัยรัชกาลที่ 2 เล่ากันว่า ตาหม่อไผ่ ถือบาตรน้ำมนตร์นำหน้ากองทัพนครฯ ไปตีเมืองไทรบุรี น้ำมนตร์เหลือจึงเททิ้งที่สระ เรียกกันว่าสระน้ำมน¹⁹ ตำนานที่สอง เรียกตามลักษณะต้นไม้ประจำบ้าน โดยที่บ้านชื่อบ้านนามเมืองตามสภาพธรรมชาติ ในที่นี้ คือ ต้นไม้ เป็นต้นว่า บ้านหม่น (ต้นหม่น) บ้านไม้แดง (ต้นแดง) บ้านชะมา (ต้นเหม่า) บ้านแคสูง (ต้นแค คลายแคนา) โดยเฉพาะบ้านหม่น ซึ่งตามตำนานที่สองบอกว่ามาจากชื่อต้นไม้ คือ "ต้นหม่น" (คล้าย ๆ ประดู่) เป็นไม้เนื้อแข็งมียางเมือก คล้าย ๆ เมือกสาคร คนโบราณใช้ยางผสมปูนขาว ทราญ เพื่อก่ออิฐถือปูน ทำการก่อสร้าง²⁰

ชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีความสมบูรณ์มาแต่อดีต มีความปลอดภัยจากภัยน้ำท่วม เพราะตั้งอยู่บนสันทรายเขี้ยวใหญ่ ด้านซ้ายมือของสันทรายเป็นนาข้าว พุ่มขนาดใหญ่ของกลุ่มน้ำปากพ่องที่ต่อเนื่องไปถึงอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอปากพ่อง อำเภอเมือง ด้านขวามือของสันทรายเป็นป่าพรุ มีความสมบูรณ์ของปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ และมีการรวมกลุ่มสูง "นาวาน" ทอดขนมลา ซึ่งเป็นขนมพื้นเมืองของชาวนครศรีธรรมราช

เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนสันทราย เป็นสังคมที่อยู่ชนเมือง "1 สังคม 2 วัฒนธรรม" เป็นเงื่อนไขกำกับวัฒนธรรมของเกษตรกร และวัฒนธรรมชาว ในขณะที่บางครัวเรือนในชุมชนและสังคมใกล้เมืองเป็นสังคมแบบทุนนิยมหรือการบริโภค ทำให้มีแหล่งรายได้หลากหลายขึ้น แต่มีวิถีชีวิตลักษณะการดำเนินชีวิตหลากหลาย แต่ไม่มีปัญหาสังคม

¹⁹ น้ำศักดิ์สิทธิ์ หรือสระดังกล่าวเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ ตั้งอยู่ที่ค่ายอาสาสมัครรักษาดินแดน ในปัจจุบันนี้

²⁰ เป็นประเด็นที่อาจารย์สถิต ทองวิจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดหม่น

เป็นชุมชนที่มีช่างฝีมือในการก่อสร้างสูง และหัตถกรรมในครัวเรือน ขนมลา ย่านลิเภา ไม้ดัด

การแพร่ระบาดของเซพติดไม่รุนแรง เพราะคนเรียนหนังสือ ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะอยู่ใกล้โรงพักหรือสถานีตำรวจ

7.1 สถานการณ์การทำนา

ลักษณะความสุขสังคมชาวนาดังกล่าวที่ว่า **“เก็บทีรวง ตวงที่ถัง”**²¹

มีการขุดลอกคลองระบบส่งน้ำของชลประทานตามแนวทางการพัฒนาของโครงการตามพระราชดำริ ส่งเสริมการทำไร่นาสวนผสมจำนวนมากแต่ไม่ได้ผล ไร่นาสวนผสมล้มเหลว 1000 ราย ได้ผล 4 ราย

นาในที่พรุหลังสันทราย ทำนาไม่ได้ผล 3 ปี ต่อเนื่อง พรุน้ำแล้งเปรี้ยว หมดน้ำ

อบต. สนับสนุนเครื่องสูบน้ำให้เกษตรกร 6 เครื่อง ใช้ในกิจการทำนาข้าวที่ หมู่ที่ 1 , 6 , 7 (บ้านช้าง) , 9 , 12 , 17 (บ้านดอนทราย บ้านม่วง) ประมาณการรายได้ใน ฤดูกาลผลิตปี 2545 รายได้จากการขายข้าวประมาณ 80 ล้านบาท

ตัวอย่าง หมู่ที่ 7 บ้านช้าง การทำนาจริงจัง ทำนาปีละ 2 ครั้ง มี **“โรงเรียนสอนทำนาข้าว”** มีการศึกษาวิจัยจากสถาบันวิชาการและหน่วยงาน จนได้รับรางวัลเป็นอันดับที่ 2²² มีเครื่องสูบน้ำ 2 เครื่อง มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง **“กลุ่มผู้ใช้น้ำ”** เป็นกระบวนการกลุ่มที่แข็งแกร่งมาก , นอกจากนี้ การทำนาปีละ 2 ครั้งมีเป็นตัวอย่างและมีชื่อเสียงอีกแหล่งหนึ่ง คือ ที่หมู่ที่ 17 บ้านดอน ในตำบลท่าเรือ

7.2 สภาพปัญหา

7.2.1 ขาดแคลนที่ทำกิน เกษตรกรบางส่วนยังไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือไม่มีเอกสารสิทธิ์ โดยเฉพาะในหมู่ที่ 8 ตำบลช้างซ้าย ส่งผลให้เกษตรกรมีการเอารัดเอาเปรียบในด้านการทำมาหากิน เช่น แย่งหัวหลักไถนดกันเอง

7.2.2 ราคาข้าวตกต่ำ

7.2.3 น้ำ

- 1) ขาดแคลนน้ำในการทำนา ในช่วงการทำ นาปรัง (ภาพประกอบ 7)

²¹ กำนันตำบลบางจาก อำเภอเมือง

²² อันดับ 1 ของจังหวัดพัทลุง

2) ชาวบ้านไม่มั่นใจระบบน้ำที่ทางกรมชลประทานส่งเสริม ชาวบ้านสงสัย เนื่องจากประสบการณ์เดิมที่เคยประสบมา ประการแรก เรื่องน้ำพุตกกันมานาน แต่ไม่เคยเกิดผล หรือไม่เห็นน้ำเพื่อการเกษตร , ประการที่สอง ไม่มั่นใจในระบบที่ออกแบบ เช่น น้ำไหลไม่ตลอด น้ำไม่ไหลเวียน เป็นคลองตัน เช่นที่หมู่ที่ 6

3) น้ำเค็มจากคลองบางจาก คลองห้วยจรูดหรือคลองปากนคร

7.2.4 ศัตรูพืช อาจเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยี มากขึ้น ส่งผล ที่ดินเสื่อม หนอง วัชพืช ศัตรูพืช เช่น หนูเพิ่มมากขึ้น (หนูเพิ่มขึ้นจากการทำลายวงจรสัตว์ สมดุลย์ของสัตว์ หนูถูกทำลาย ไร่นาสวนผสม ที่มีหญ้ารก ที่นาที่ทิ้งร้างไว้) ฉั่งดูหรือเพลี้ย ตอนข้าวตั้งน้านม

7.2.5 การทำนาปีได้ผลแต่ลดความนิยมลง เพราะผลิตได้ต่ำ ทุ้งๆที่ “เก็บทีรวง ดวงที่ถึง

7.2.6 พฤติกรรมการบริโภคของเกษตรกรเอง กล่าวคือ “ผู้ปลูกไม่กิน กินไม่ปลูก”

7.2.7 การส่งเสริมของราชการผิดพลาด เช่น โรงเรียนทำนา (ในตำบลบางจาก) เนื้อหาความรู้ไม่ตรงกับความจริงในการผลิตข้าว ส่งผลให้ใช้ทุนการผลิตสูงตามมา ไม่ได้เอาความรู้จากการทำนาที่เป็นภูมิปัญญาในชุมชนมาประยุกต์ใช้

7.2.8 ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกรนาข้าว

7.2.9 เกษตรกรมีรายได้น้อย²³

7.2.10 ปัญหาโรคเอดส์ เนื่องจากประชากรส่วนมากไปรับจ้างเขตเมือง กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ติดเชื้อ เอดส์ และเสียชีวิตปีละประมาณ 10 คน มาประมาณ 5 ปี

7.2.11 ถนนเชื่อมระหว่างชุมชนกับชุมชนมีน้อย เพราะมีการตั้งถิ่นฐานครัวเรือนในลงที่ทำกินมากขึ้น ไม่ได้ตั้งที่อาศัยในสันทรายอย่างอดีต การตัดถนนเชื่อมต่อระหว่างบ้านหรือชุมชนใหม่ๆ จึงไม่ทันกับการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานใหม่

²³ ตัวอย่างที่ที่ประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงแหล่งที่มีของรายได้ ของคนที่มีอายุแตกต่างกัน เช่น

ตัวอย่างที่ 1 แหล่งรายได้ของคนที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี

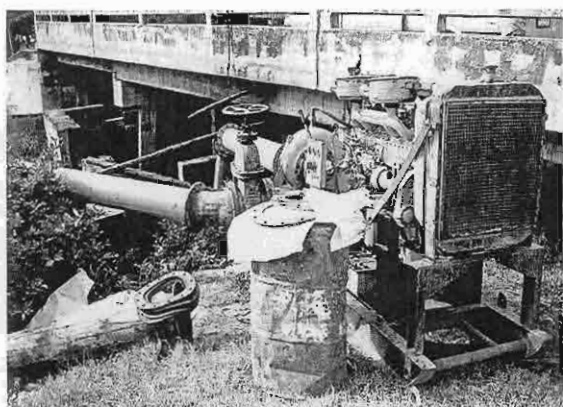
ในรอบเดือน ขายไก่บ้านต่อเดือน ขายข้าวโพด ขายปลาต่อสัปดาห์ ขายข้าวต่อปี ขายมะม่วงเบา

ในรอบหนึ่งปี จะมีรายได้จากการ รับจ้าง

ตัวอย่างที่ 2 แหล่งรายได้ของคนที่มีอายุเกินกว่า 50 ปี

ในรอบเดือน ขายไก่ต่อเดือน ลูกส่งข้าวสาร ลูกส่งมาให้จ่ายประมาณเดือนละ 1,500 บาท

ในรอบปี ทำนา ยานลิเพา วัว ขายของเบ็ดเตล็ด ขายหมู

7.1 น้ำเป็นประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดในการทำนา ทั้งการขาดแคลนน้ำจนต้องมีการใช้เครื่องสูบน้ำเข้านาในช่วงฤดูแล้ง และปัญหาน้ำท่วมในช่วงหน้าฝน

7.2 การใช้เครื่องมือเครื่องทุนแรงในการผลิตเกือบทุกขั้นตอนทำให้เกษตรกรต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น รายได้จากการขายข้าวไม่คุ้มกับการลงทุน

7.3 ปัญหาขาดแคลนแรงงานในการทำนาก็เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากคนในวัยทำงานได้อพยพถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นเป็นจำนวนมาก ส่งผลทำให้แรงงานส่วนใหญ่มีแต่ผู้สูงอายุ

ภาพประกอบ 7 สภาพปัญหาบางส่วนของการทำนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

7.3 เสนอแนะแนวทางแก้ไข

7.3.1 ทางราชการต้องจริงจัง จริงใจ ในการทำงานช่วยเหลือเกษตรกร

7.3.2 ความตั้งใจของเกษตรกร ประชาชน และการรวมกลุ่มเกษตรกร ช่วยกันประหยัด
น้ำมัน เร่งแก้ไขปัญหาน้ำมันทำลายผลผลิตเสียก่อน

7.3.3 แหล่งน้ำของชุมชน เช่น ในพรุ²⁴

²⁴ ที่ประชุมไม่ได้ให้รายละเอียด แต่จากการอภิปรายมาตลอดเก็บความได้ว่า ต้องการให้ที่คืนน้ำพุ กลับมาคล้ายๆกับสภาพ
ดั้งเดิม คือมีน้ำขัง และมีปลาต่างๆมากมาย หรือพัฒนาปาพุที่เสื่อมสภาพไปแล้วกลับคืนมาใหม่

บทที่ 4

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในที่นี้จะนำเอาผลการประชุมกลุ่มย่อยเป็นหลักในการวิเคราะห์ แล้วนำเสนอบริบทการทำงานหรือการผลิตข้าว เป็นปัจจัยเสริม เนื่องจากปัญหาทางการผลิตและสังคม ชวนาไม่อาจจะแยกปัญหาใดๆ ออกจากกันอย่างสิ้นเชิง แต่ปัญหาอาจจะเกิดจากหลายเหตุ หรือปัจจัยเหตุและปัญหาอาจจะเกิดเป็นเหตุเป็นผลต่อกันเสมอๆ

1. สรุปปัญหาของเกษตรกรพื้นที่นาข้าว

การศึกษาข้อมูลจากภาคสนามพบว่า ปัญหาที่มี 3 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ปัจจัยการผลิต ประเด็นที่สอง กระบวนการผลิต และประเด็นสุดท้าย คือ ปัญหาความสัมพันธ์ทางการผลิต โดยสามารถอธิบายรายละเอียดเชิงหลักการของแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1.1 ปัญหาปัจจัยการผลิต ขาดแคลนน้ำในบางฤดูกาล ปัจจัยเกี่ยวกับเครื่องมือ ที่สำคัญมากได้แก่เครื่องจักรสำหรับไถนา และรถตัดข้าว ตลอดจนปัจจัยแรงงานในการผลิตข้าว ที่นับวันจะเข้าสู่วัยแรงงานอายุมากขึ้น ส่วนดิน ดำรงอยู่ในลักษณะหมดสภาพ ขาดปุ๋ยหรือความสมบูรณ์ เนื่องจากใช้กันมาต่อเนื่องและการบำรุงดิน

กล่าวสำหรับ “น้ำ” ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดที่เป็นประเด็นร่วมกันทุกเวทีใช้เวลาามากที่สุดในการอภิปรายกลุ่ม และเป็นเงื่อนไขปัจจัยเบื้องต้นหรือเป็นตัวแปรต้น (Independence variable) ที่สำคัญส่งผลต่อกระบวนการผลิตของชาวนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เงื่อนไขนั้นนับว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญมาก ยิ่งเร่งการผลิตข้าวก็ยิ่งติดกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้ปัญหาขาดแคลนน้ำจึงสะสมพอกพูน ในขณะเดียวกับการที่ปัญหาน้ำจืดเพื่อการทำนาก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข กลับมีปัญหาน้ำเค็มเข้ามาอีก เมื่อน้ำเค็มหรือน้ำเสียหรือน้ำที่ถูกระบายจากบ่อกักที่ส่งผลเสียต่อการทำนามาตั้งแต่ พ.ศ. 2532 นั่นคือน้ำเค็มไปทำลายข้าวและพื้นที่นาข้าวอย่างรุนแรงและกว้างขวางในบางส่วนของบริเวณนาหัวไร่ อำเภอปากพนัง และอำเภอเชียรใหญ่ (ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2536) ปรากฏการณ์นี้ก็ยังคงดำรงอยู่และครุกรุ่นอยู่จนปัจจุบันนี้ พร้อมกับทำให้ “น้ำเค็ม” กลายเป็นประเด็นถกเถียงกันตลอดเวลาทุกเวที ในขณะที่ข้อเรียกร้องของชาวนาต่อประเด็นนี้กลับลดระดับความดังหรือเงียบลงทุกวันๆ

เช่นเดียวกับส่วนระบบชลประทานที่กำลังเร่งจัดสร้างตลอดระยะเวลาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (ตามแนวพระราชดำริ) ยังไม่ได้ส่งผลต่อการทำนา ระบบชลประทานตามแนวพระราชดำริล่าช้าหรือไม่มีพลัง

พอที่จะเกื้อหนุนต่อการทำงาน ในหลายพื้นที่ที่ถูกยกออกจากระบบส่งน้ำของโครงการหรือระบบชลประทาน เช่นเดียวกับระบบชลประทานหรือระบบส่งน้ำส่วนใหญ่ถูกสร้างในพื้นที่ที่ทำนาอย่างหนาแน่นด้วยเทคโนโลยี ส่งผลให้พื้นที่นาข้าวอีกจำนวนหนึ่งกลายเป็นพื้นที่และเช่นเดียวกับชาวนาในบริเวณนั้นกลายเป็นคนขายขอบ การพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน จากประเด็นนี้เองที่มีเกษตรกรนาข้าวเกือบทุกพื้นที่ส่งความเห็นในรูปของ ข้อเสนอแนะ หรือความต้องการของชาวนาต่อการให้ทางราชการจัดทำระบบส่งน้ำให้มากกว่าที่ดำรงอยู่ และ ความต้องการร่วมหรือข้อเสนอแนะร่วมของชาวนา คือ ระบบส่งน้ำจากแหล่งน้ำของกรมชลประทานเข้าสู่แปลงนาข้าว ภูมิธรรมที่มาจากความต้องการ เป็นต้นว่า ชลประทานขนาดเล็ก คลองไล่ไก่ ระบบท่อน้ำพลาสติก การขุดลอกคูคลองที่ทันการสำรวจ การติดตั้งเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่ จัดสร้างเขื่อนเพิ่ม ให้มีตัวแทนเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดูแลระบบน้ำ

ดังนั้น เป็นที่ชัดเจนว่า ประเด็นเรื่อง ปตร.ปากพนัง ที่เป็นประเด็นถกเถียงกันว่าเป็นเหตุหลักของความล้มเหลวต่อการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เช่น คำอธิบายว่า ปตร. คือ ต้นเหตุให้น้ำท่วมก็ดี เหตุให้น้ำเน่าก็ดี ซึ่งต่างก็เป็นเสียงเรียกขานของประชาชนในอาชีพอื่น แต่สำหรับเกษตรกรนาข้าวในบริเวณอำเภอเชียรใหญ่กลับยืนยันว่าหากเปิด ปตร. แล้วน้ำจืดเพื่อการทำงานที่ขาดแคลนอยู่แล้วยังขาดมากยิ่งขึ้น และน้ำเค็มจากนาุ้งที่ยังถูกลักลอบเปิดเข้ามาจะทำลายนาข้าวมากขึ้น อาจส่งผลถึงขั้นวิกฤติน้ำในอนาคตได้ และมติหรือความเห็นในลักษณะคล้ายกันนี้พบได้จากเกษตรกรนาข้าวในอำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอหัวไทร อำเภอเมือง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง เหล่านี้ต่างเร่งรัดการทำเขื่อนหรือระบบส่งน้ำ

ส่วนปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน เป็นอีกปัญหาหนึ่ง ที่แม้จะไม่ชัดเจนจากข้อมูลการอภิปรายกลุ่มย่อย แต่จากข้อมูลทางสถิติและการสังเคราะห์จากงานวิจัยอื่นๆ (ณรงค์ บุญสวขวัณ.2544:244) พบว่าแรงงานการทำงานขาดแคลน โดยเฉพาะแรงงานของครัวเรือนในการทำงานต่อปีพบว่ามีประมาณ 2.61 คน โดยแรงงานครัวเรือนเพื่อการทำงาน หรือเป็นแรงงานหลักเหล่านั้นมีแนวโน้มสูงอายุมากขึ้นกล่าวคือ จะพบว่ามีอายุระหว่าง 26-59 ปีและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน ร้อยละ 35.59 และร้อยละ 22.50 ตามลำดับ²⁵ หากเทียบคนวัย 60 ปีขึ้นไปด้วยกันในสถานการณ์ช่วง พ.ศ.2528 พบว่าคนในวัยนี้มีเพียงร้อยละ 5.28²⁶ ก็จะทำให้ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงงานจึงน่าเป็นห่วงว่าจะส่งผลต่อการทำงานข้าวในระยะเวลายาวไกล หากมีประเด็นเงื่อนไขปัจจัยอื่นๆ ก็จะทำให้ขาดแคลนแรงงานทำนาอย่างเป็นจริงเป็นจัง

สำหรับปัจจัยการผลิตสุดท้าย คือ ดิน หรือที่นา มีลักษณะขาดความสมบูรณ์ เกษตรกรขาดการบำรุงรักษา พยายามให้ประโยชน์จากดินอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะมีหน่วยงานราชการส่งเสริมแต่พลังในกระบวนการส่งเสริมกลับไม่มีผลในเชิงนโยบาย

²⁵ จากการเก็บข้อมูลจากตัวแทนเกษตรกร 4 บ้าน ในช่วง พ.ศ. 2542 ใน ณรงค์ บุญสวขวัณ.2544: 99,123,142,159

²⁶ ใน ครรชิต โพธิ์ศิริ.2530:179

1.2 ปัญหากระบวนการผลิต ยิ่งนับวันกระบวนการทำนาข้าวของชาวบ้านยิ่งปรับเปลี่ยนเป็นการทำนาแบบใหม่ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสูงกว่าความจำเป็น และทำให้เป็นการเพิ่มต้นทุนมากเกินไปทั้งนี้จากการที่ทางราชการส่งเสริมวิทยาการการทำนาจากแบบเก่าหรือแบบดั้งเดิมไปสู่การทำนาแบบใหม่ ใน “รูปแบบนาหว่านน้ำตม” เมื่อต้นทศวรรษ 2520 สิ่งตามมา คือ การไถนาแบบใช้เครื่องจักร น้อยและปัจจุบันนี้คือ เมล็ดพันธุ์ข้าว การตัดข้าวด้วยเครื่องจักร เป็นต้น เหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการทำนาในปัจจุบัน ข้อมูลจากการค้นพบในเวทีการอภิปรายกลุ่มย่อย คือ การที่กระบวนการผลิตข้าวที่ต้องใช้ต้องผลิตวิทยาการอย่างเต็มที่ท่ามกลางความเสี่ยงของฤดูกาลและราคาข้าวที่ผันผวน หรืออาจจะกล่าวว่ากระบวนการผลิตข้าวที่สัมพันธ์กับวิทยาการหรือเทคโนโลยีอย่างเข้มข้น ผลที่ตามมา คือ การขาดทุน หรือยิ่งเร่งการผลิตข้าวยังมีการใช้เทคโนโลยีก็ยิ่งเพิ่มต้นทุน ก็เพิ่มภาระการขาดทุนซ้ำซาก

1.3 ปัญหาความสัมพันธ์ทางการผลิต ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบการซื้อขาย ราคาข้าวต่ำ แม้ว่าจะมีการอภิปรายกันน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับระบบน้ำ แต่ราคาก็ยังเป็นปัญหาที่เป็นพื้นฐานประการหนึ่งด้วย โดยมีการเสนอแนะให้ขายข้าวได้ราคาในระดับเดียวกับอำเภอหัวไทร วัฒนธรรมการปฏิสัมพันธ์แบบเงินสด แทนการความสัมพันธ์แบบเดิมที่เน้นความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อกันและกัน เกี่ยวข้องด้วยความเป็นญาติ กลุ่มชาวนา ในลักษณะต่างๆ ที่เคยมีในอดีตกลับหมดไป หรือเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ในบรรยากาศแบบทุนนิยมมากกว่าอดีตที่เน้นความสัมพันธ์อันดีญาติ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพาราชการ พึ่งพึ่งตลาดอยู่ตลอดเวลา ความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่นจึงต่ำลงมาก เช่น วัชพืช หรือหญ้า เช่น ผักตบมีมากขึ้นแต่ต้องรอคอยราชการจัดการให้ เป้าหมายของการผลิตข้าวก็เพื่อขาย โดยเฉพาะการขายผลผลิตข้าวที่ผลิตได้เป็นข้าวเกรดต่ำ มีความชื้นสูง เมล็ดสั้นและแข็ง ใช้เป็นอาหารไก่ชน หรือทำเส้นขนมจีน ดังนั้น ต้องพึ่งพาข้าวสารสำหรับการบริโภคในครัวเรือนจากการซื้อมาจากตลาด

จากการสังเคราะห์ผลการอภิปรายกลุ่มย่อยจากเวทีการประชุมต่างๆ ตามประเด็นดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาสรุปเป็นตารางปัญหา และจัดลำดับความสำคัญ ได้ดังนี้

ตาราง 2 ปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญกลุ่มนาข้าว

ประเด็นปัญหา	อาการ	สาเหตุ	ข้อเสนอแนะจาก เกษตรกรนาข้าว
- ปัจจัยการผลิต 1. น้ำ	- ขาดแคลนน้ำทำนา - น้ำเค็มทำลายพื้นที่	- ขาดระบบชลประทาน - ระบบส่งน้ำไม่เหมาะสม - ถูกลักลอบเปิด/ถ่ายน้ำ - นาุ้งในพื้นที่นาข้าว	- ชลประทานขนาดเล็ก - คลองไล่ไก่ - ระบบท่อน้ำพลาสติก - ขุดลอกคูคลอง - ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ - สร้างเขื่อนเพิ่ม - ให้มีตัวแทนเกษตรกรร่วมดูแลระบบน้ำ
2. แรงงาน	- แรงงานเริ่มสู่วัยชรา - แรงงานขาดแคลน	- ไม่มีแรงงานทดแทน - คนรุ่นใหม่ละทิ้งการทำนา	
3. ดิน	เหนียว แข็ง	- ใช้ประโยชน์ต่อเนื่องนาน - ไม่มีการบำรุงรักษาดิน	
กระบวนการผลิต	- ขาดทุน - เปลี่ยนรูปแบบรวดเร็ว	- ใช้ทุนมาก - ใช้เทคโนโลยีมากเกินไป - ราชการส่งเสริม	
ความสัมพันธ์ทางการผลิต	- ราคา - ความสัมพันธ์แบบเงินสด - พึ่งพาราชการ/ตลาด		

2. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากการศึกษานานาชาติในทุกเวทีการประชุมกลุ่มย่อยไม่ได้มีการถามถึงประเด็นของผู้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับความสำคัญ ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจึงใช้เงื่อนไข “การใช้เวลาประชุม” ที่ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอภิปรายประเด็นอะไร นอกจากนี้คณะผู้ศึกษายังถามประเด็นอื่นๆ เพื่อเพิ่มเติม พบว่าทุกกลุ่มจะให้ความสำคัญโดยใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประชุมกับ “ประเด็นเรื่องน้ำ” มากที่สุด จนในบางเวทีมีการกล่าวถึงการแก้ไขปัญหาคือ การทำนาข้าว คือ ขอให้มีน้ำเพียงพอ ก็จะไม่มีปัญหาอะไร ในขณะที่หลายเวทียังเสนอปัญหาเกี่ยวกับ “ประเด็นราคา” ส่วนประเด็นสุดท้ายเวลาที่ใช้ คือ กระบวนการผลิตที่เกี่ยวกับต้นทุนแล้วอภิปรายถึงต้นทุนที่เพิ่มเพราะต้องใช้เครื่องมือเครื่องทุ่นแรงมากขึ้นหรือการใช้เทคนิคการผลิตที่มากกว่าการผลิตแบบธรรมชาติ ในส่วนนี้ คือ “ประเด็นเกี่ยวกับวิธีการผลิต” ดังนั้นจึงสรุปการจัดลำดับปัญหาการทำนาข้าว คือ

ปัญหาเรื่องน้ำ

ปัญหาเรื่องราคา

ปัญหาเรื่องเทคนิคการผลิตหรือเทคนิคการทำนาข้าว

3. ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาบริบทและเงื่อนไขอื่นๆ พร้อมกับผลการศึกษาจากภาคสนามด้วยการเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย และสังเกตการ จึงเสนอแนะ นั่นคือ การเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย การเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานและหรือสุดท้ายคือการเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการดำเนินงานในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีมาก ทั้งการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่มีมาตลอดโดยเฉพาะทศวรรษที่ผ่านมา ส่วนในทศวรรษปัจจุบัน พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามีจำนวนมาก ที่หลายฝ่ายทั้งหน่วยงานเป็นผู้วิจัยเอง มีการจ้างบริษัทที่ปรึกษา และจ้างมหาวิทยาลัย การศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพ ที่ผู้วิจัยส่วนมากเป็นบุคคลภายนอก ชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง (Outsider) เมื่อมีการศึกษาวิจัยกันมามากแล้วยังไม่ได้เกิดผลเชิงประจักษ์ในที่สุดอาจจะมียุทธศาสตร์การยอมรับจากประชาชนถึงมาตรฐานการวิจัยหรือมาตรฐานทางวิชาการได้ ดังนั้นต้องให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีภูมิปัญญา มีความรู้ เพราะเป็นพื้นที่ที่ประชาชนเรียนรู้จากการศึกษาในระบบที่ได้อยู่แล้ว ให้ตัวแทน

ประชาชนมามีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเป็นโครงการวิจัยขนาดใหญ่ (Program Research) ภายใต้อำนาจและกรอบที่ศึกษาไว้เบื้องต้นแล้ว หรือเป็นร่วมวิจัย (Nude) มากกว่าเป็นโครงการวิจัยย่อย (Project Research) โดยมีรูปแบบที่เสนอแนะ

3.1.1 ศูนย์ศึกษาและการพัฒนาอาชีพการทำนาข้าวลุ่มน้ำปากพนัง

การพัฒนาอาชีพของประชาชนจะสัมพันธ์กับการผลิตเพื่อขายมาตลอด ดังนั้นจะเกิดปัญหาหลายประการ ประการแรก ราคาตกต่ำ ประการที่สอง ผลผลิตล้นตลาด หรือผลิตมากเกินไป ประการที่สาม รูปแบบการผลิตไม่เหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยเหตุ คือ ขาดข้อมูลการผลิตและการตลาด ขาดการวางแผนการผลิตที่เป็นระบบกลุ่มและการผลิตทั้งลุ่มน้ำ ต่างคนต่างพื้นที่ต่างผลิต ตลอดจนรูปแบบการผลิตแบบเดิมๆ หรือใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสมหรือมากเกินไป ในเบื้องต้นสำหรับการทำนาข้าว เป็นการสร้างศูนย์ฯ เพื่อ

ก. ข้อมูลอาชีพและการผลิตเพื่อบริการแก่เกษตรกร ในขั้นตอนการปลูกและการขาย

ข. การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับทำนาในพื้นที่ต่างๆ และภายใต้เงื่อนไขสำคัญๆ

เช่น

ลักษณะแรงงานในครัวเรือน ลักษณะการผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว พื้นที่นาข้าวที่มีเงื่อนไขต่างกัน เช่น พื้นที่นาข้าวแบบดั้งเดิม พื้นที่นาข้าวแบบทันสมัย พื้นที่นาข้าวบริเวณใกล้

บ่อแก๊ส พื้นที่นาข้าวนอกเขตระบบชลประทาน

ค. การศึกษารูปแบบการทำนาในในพื้นที่นาข้าว

ส่วนในอนาคต จะพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์ข้อมูลการทำนาข้าว และศูนย์อื่นๆ โดยมีรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ที่ประชาชนช่วยกันป้อนข้อมูล และร่วมกันพัฒนาข้อมูลให้ทันสมัยร่วมกับมหาวิทยาลัยฯ

3.1.2 การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กโดยชุมชนและท้องถิ่น

การศึกษาเป็นค่านิยมที่สำคัญ และเป็นฐานการพัฒนาคน แต่การศึกษาในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ มีข้อจำกัดหลายประการ จนขาดความมั่นใจในการใช้สถานศึกษา โรงเรียน ครู เป็นกลไกในการพัฒนา ประกอบกับการย้ายถิ่นจนจำนวนประชากรลดลงมาก ทำให้สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เคยเป็นสถาบันของชุมชนช่วยกันสร้างขึ้นมาในชุมชนต้องอ่อนแอ และลดบทบาทลง จนกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายยุบโรงเรียนขนาดเล็กที่เคยเป็นของชุมชนเหล่านั้น ในขณะที่ อบต. และชุมชนมีความรู้ประสบการณ์ มีทรัพยากรเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนหรือต้องร่วมกันบูรณาการทรัพยากร ทั้งโรงเรียน และชุมชน ท้องถิ่น

ในเบื้องต้น สมควรที่จะพัฒนารูปแบบที่ให้ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทเพิ่มเติมจากที่มีหน้าที่เพียงสอนนักเรียน มาเพิ่มบทบาทอื่นๆ ในการเป็นศูนย์กลางบริการชุมชน หรือปรับกระบวนการเรียนการสอนโดยเพิ่มบทบาทของชุมชนมีบทบาททั้งเนื้อหา หรือหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนการสอน การเป็นวิทยากรสอนนักเรียน การใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ของชุมชน ท้องถิ่นในการทำงานสาธารณะ ครูอาจารย์มีบทบาทในการช่วยเหลือ อบต. เพื่อเสริมการบริหารจัดการ ต่อจากนั้นในอนาคต ให้องค์กรนี้ร่วมกันบริหารการจัดการกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนท้องถิ่น

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการ

เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีเงื่อนไขพิเศษ เป็นพื้นที่การพัฒนาที่เหนือกว่าการพัฒนาจากระบบราชการปกติ เป็นการพัฒนามตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการหลายฝ่าย ที่ต้องระดมหรือบูรณาการบุคคลมาจากหน่วยงาน องค์กรที่หลากหลาย ดังนั้นการดำเนินงานต้องมีการคัดสรรตัวบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ที่เน้นการทุ่มเทและเสียสละ ไม่คำนึงผลประโยชน์เฉพาะงานตนเองหรืองบประมาณ การบริหารงานจึงต้องกระทำแบบบูรณาการการบริหารจัดการ (Integrated Management) ที่มีความคล่องตัว และอิสระพอสมควร มีอำนาจหรือภารกิจหน้าที่ครอบคลุมกิจกรรมของวิถีชีวิต โดยเน้นประโยชน์ที่คนและชุมชนในพื้นที่มากกว่าเน้นการปฏิบัติตามกฎหมาย และไม่เน้นเป้าหมายของข้าราชการและหน่วยงาน และที่สำคัญมากที่สุด คือต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน ตัวแทนกลุ่มทางสังคมหรือองค์กรประชาชน ประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร การมีส่วนร่วม (People Participation) ที่สำคัญ คือการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการคิดโครงการที่มาจากพื้นที่ และขั้นตอนการตัดสินใจ และขั้นตอนการตรวจรับ ตรวจสอบโครงการที่ปฏิบัติในพื้นที่ ดังนั้น อำนาจ และกิจกรรมรวมถึงการติดตาม การดูแลกิจกรรมในโครงการจะต้องมาจากประชาชน ด้วย จึงจะครอบคลุมนัยการบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยมีรูปธรรมที่เสนอแนะ ดังนี้

3.2.1 การบริหารจัดการลุ่มน้ำปากพนัง

การศึกษารูปแบบการจัดการลุ่มน้ำที่เหมาะสม เป็นรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรประชาชน องค์กรชุมชน และองค์กรวิชาการ จากตัวแทนของประชาชน องค์กรประชาชนฯ และจากพื้นที่ต่างๆ ที่แตกต่างกัน องค์กรราชการที่ปฏิบัติงานประจำ คณะกรรมการบริหารโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การบริหารงานแบบบูรณาการ เป้าหมายเพื่อเป็นองค์กรที่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดและตัดสินใจ โดยเน้น 1) การบริหารจัดการระบบน้ำและลุ่มน้ำเพื่อการผลิตและการบริโภค 2) ร่วมดูแล บำรุงรักษาระบบน้ำ 3) ร่วมดูแลและจัดสรรทรัพยากรการใช้น้ำ การใช้ป่า การใช้ที่ดิน

3.2.2 การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชน ประชาชน ประชาสังคม

การเคลื่อนไหวทางสังคม ในฐานะที่เป็นการเมืองภาคประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมีจำนวนมากและหลากหลาย ซึ่งพัฒนาจากเงื่อนไขของการมีรัฐอ่อน มาสู่การมีประเด็นร่วมกัน และสุดท้ายในสถานการณ์การพัฒนาปัจจุบันมาสู่เงื่อนไขความต้องการสิทธิ ในฐานะพลเมืองและผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ขอสิทธิร่วมตัดสินใจสถานที่สร้างเขื่อน ต้องการตัดสินใจในการบริหารจัดการประตุน้ำ ขอสื่อในการพัฒนาระบบองค์กรการเงินในบ้าน ต้องการให้ตัดสินใจการใช้ทรัพยากรต่างๆ ดังนั้นในสถานการณ์ปัจจุบันการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้มีบทบาทในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง นั่นคือ เกิดกลุ่มทางสังคมและองค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชน เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและองค์กรเหล่านั้น แทนระบบความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม เช่น เกลอเขาเกลอเล จนกลายเป็น “ขบวนการทางสังคม” ที่น่าสนใจ ขบวนการนี้จึงกลายเป็นการเมืองภาคประชาชนที่มีบทบาทและมียุติธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีพลังส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองในเชิงสถาบัน ดังนั้น การศึกษาวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้การจัดการตนเองของกลุ่มและองค์กรเหล่านั้น เป็นการศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการภายในของกลุ่มหรือองค์กร 2) การพัฒนาระบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างกันในนามเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังเชิงบวกและไม่สูญเสียเอกลักษณ์หรือความเป็นตัวเองของกลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ 3) พัฒนาลักษณะภารกิจหรือกิจกรรมที่กลุ่มและองค์กรเหล่านั้นจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัยของกลุ่มและองค์กรเหล่านั้น

ส่วนรูปแบบที่สำคัญ คือ การศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนา และการศึกษาวิจัยแบบองค์ความรู้ โดยที่มีลักษณะสำคัญ คือ ต้องมีส่วนร่วมจากกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ฝ่ายนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อสารมวลชน โดยที่ใช้ตัวแทนจากกลุ่มและองค์กรฯ เป็นนักวิจัยร่วมเพื่อ 1) ค้นหาศักยภาพภายใน กระบวนการภายในกลุ่มหรือองค์กร 2) พัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและภารกิจประจำของกลุ่มหรือองค์กร 3) พัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเสริมศักยภาพและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน และสร้างพันธะและกิจกรรมร่วมกันในเครือข่าย 4) พัฒนารูปแบบเครือข่ายกลุ่มและองค์กรประชาชน ฯลฯ ที่เหมาะสมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และเชื่อมต่อกับองค์กรลักษณะนี้ในภาคใต้และระดับประเทศเพื่อเสริมการเมืองภาคประชาชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ตาราง 3 รูปแบบที่เสนอแนะเชิงการศึกษาวิจัย

ประเด็นที่เสนอแนะ	บุคคล /หน่วยงาน	ลักษณะที่ดำเนินการ	แหล่งทุน / คน
ศูนย์ศึกษาและการพัฒนาอาชีพการทำนาข้าวลุ่มน้ำปากพนัง	● กลุ่มเกษตรกร ● นักวิชาการด้านการเกษตร ● นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์	● ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมที่เน้น การกินหน้าที่ กิจกรรมขององค์กร ช่องทางการสร้างนโยบายและปฏิบัติตามนโยบาย	● กองทุนพื้นฟูฯ ● งบประมาณของหน่วยงาน ● พอช. ● สกว. ● มวล.
การศึกษาการของโรงเรียนขนาดเล็กโดยชุมชนและท้องถิ่น	● โรงเรียนขนาดเล็ก ● อบต. ● กลุ่ม องค์กรชุมชน	● เป็นโครงการที่บูรณาการทรัพยากรในชุมชนเพื่อทำงานสาธารณะกิจของชุมชน เช่น ● ระยะแรก ใช้กิจกรรมการศึกษา โรงเรียน โดยกิจกรรมการเรียนรู้จนจรสอน ใช้โรงเรียน เป็นสถานที่ของชุมชน ในการให้สถาบันต่างๆในชุมชนมาร่วมกันพิจารณาและดำเนินการ ● ระยะยาวปรับไปสู่กิจกรรมอื่นๆ เช่น สุขภาพอนามัย และประเด็นหรือกิจกรรมทางสังคมอื่นๆ	● กระทรวงศึกษาธิการ ● กระทรวงมหาดไทย ● สกว. ● พอช. ● มวล.

ตาราง 4 รูปแบบที่เสนอแนะเพื่อการดำเนินการ

ประเด็นที่ เสนอแนะ	บุคคล /หน่วยงาน	ลักษณะที่ดำเนินการ	แหล่งทุน / คน
การบริหารจัดการลุ่ม น้ำปากพนัง	● ตัวแทนเกษตรกรจาก กลุ่ม/องค์กร ● ตัวแทนกรมที่เกี่ยวข้อง จากกระทรวงเกษตรฯ ● ตัวแทนกระทรวง มหาดไทย ● สถาบันวิชาการ ● นักวิชาการ	● ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูป แบบการบริหารจัดการที่ เหมาะสมกับบริบททาง สังคมที่เน้น ภารกิจ หน้าที่ กิจกรรมขององค์ กร ช่องทางการสร้าง นโยบายและปฏิบัติตาม นโยบาย	● สกว. ● พอช. ● มวล
การพัฒนาความเข้ม แข็งขององค์กรและ เครือข่ายองค์กรชุม ชน ประชาชน ประชา สังคม	● ทุกกลุ่ม ชมรมในพื้นที่ ● นักวิชาการด้านสังคม ศาสตร์อื่นๆ ที่สนใจการ เคลื่อนไหวทางสังคม ● สื่อสารมวลชน	● เป็นการรวบรวมและ ศึกษาองค์ความรู้การ บริหารจัดการขององค์กร ชุมชน องค์กรสังคม ● เสริมสร้างศักยภาพ พัฒนาองค์กรประชาชน ● พัฒนาระบบการปฏิ สัมพันธ์หรือ เครือข่าย องค์กรประชาชน	● สกว. ● พอช. ● พช. ● มวล

บรรณานุกรม

- ครุฑิต โพธิ์ศิริ. การวางแผนเพื่อการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรบริเวณลุ่มน้ำปากพนัง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2530.
- ณรงค์ บุญสวขวัณ. ความขัดแย้งทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น : ศึกษาหมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช . วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.
- ณรงค์ บุญสวขวัณ. วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในระยะแผนพัฒนาระยะที่ 1 – 8. รายงานวิจัยในโครงการ “โครงสร้างและวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา” ภายใต้เมธีวิจัยอาวุโส ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ , โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). 2544.
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ. เศรษฐกิจชุมชน : เส้นทางที่เป็นไปได้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) . 2543.
- สำนักงานการค้าภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช. สถานการณ์การผลิต และการตลาดของข้าว. เอกสารประกอบการสัมมนาสถานการณ์การผลิต และการตลาดของข้าว. 2545.
- สำนักงานเกษตรกรจังหวัดนครศรีธรรมราช .2543. รายงานประจำปี 2543

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 1

"โครงการศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง"

วันอังคาร ที่ 29 เมษายน 2546 เวลา 09.00 – 13.00 น.

ณ องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
1	นายฉลองศักดิ์ กาญจนดุลย์	-	หมู่ 9	ต.บ้านเพิง	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
2	นายอรุณ เขียวย้อย	-	-	ต.บ้านเพิง	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
3	นายบัวทอง ทองโยม	-	-	ต.ท่าพญา	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
4	นายเปลี่ยน เกื้อประจักษ์	-	-	ต.ท่าพญา	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
5	นายสุวรรณ ศรีนง	26	หมู่ 2	ต.ปากแพรก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
6	นายประทีป คงอินทร์	41	หมู่ 2	ต.ปากแพรก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
7	นายจำเริญ ปัญจระ	83	หมู่ 6	ต.ปากแพรก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
8	นายทวี จันทะ	40	หมู่ 1	ต.ขนานนาก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
9	นายเรือย เพชรศรี	45	หมู่ 9	ต.ปากแพรก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
10	นายเลือน พุ่มจิม	33	หมู่ 9	ต.ปากแพรก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
11	นายสมาร์ ภาโอภาส	52/1	หมู่ 8	ต.ปากแพรก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
12	นางลำดวน ชุนดำ	-	หมู่ 8	ต.บ้านเพิง	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
13	นางตั้งเหนียว มูริแก้ว	-	หมู่ 8	ต.บ้านเพิง	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
14	นายโชติ แก้วทับ	-	หมู่ 1	ต.ปากแพรก	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
15	นางตั้งเกี้ยว มูริแก้ว	-	หมู่ 8	ต.บ้านเพิง	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
16	นายโสภณ กาฬสุวรรณ	กรรมการบริหาร อ.บ.ต.ปากแพรก			อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
17	นายกิตติ เดชศรี	-	-	-	-	-	ลูกจ้าง
18	นายดรุธ สันนิรมิ	สำนักงานเกษตรอำเภอปากพนัง				จ.นครศรีฯ	รับราชการ

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 2

"โครงการศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง"

วันพฤหัสบดี ที่ 5 มิถุนายน 2546 เวลา 13.30 – 16.30 น.

ณ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลเชียรใหญ่ อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
1	นายนิคม กรดแก้ว	115	หมู่ 9	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
2	นายสุวิทย์ สุขเจริญ	19	หมู่ 6	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
3	นายถนอม สังขนันท์	19	หมู่ 7	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
4	นายประเวียง บัวใหญ่	-	หมู่ 3	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
5	นายเจริญ สรรเสริญ	-	หมู่ 6	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
6	นางกิมจันทร์ คำคู่	-	หมู่ 3	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
7	นายจร อินทนูพัฒน์	-	หมู่ 2	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
8	นายอรรถชัย มีใหม่	-	หมู่ 3	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
9	นายสุเมต ใจสัน	1/1	หมู่ 3	ต.เชียรเขา	อ.เฉลิมพระเกียรติ	จ.นครศรีฯ	ทำนา
10	นายสุเมธ ทองเรือง	67	หมู่ 7	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
11	นายพิชิต บำรุงษ์	8	-	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
12	นายเสน่ห์ ดังพะ	39	หมู่ 5	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
13	นายสมศักดิ์ คงกิม	2	หมู่ 1	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
14	นางเยาวลักษณ์ อรรถ	73	หมู่ 7	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
15	นางผาสุข บรรจงเกื้อ	39	หมู่ 8	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
16	นางยุพา อินทนูพัฒน์	1	หมู่ 2	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
17	นายวิระเดช โชติมณี	63	หมู่ 7	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ค้าขาย
18	นายทองศักดิ์ คำแจ่ม	272	หมู่ 9	ต.เชียรเขา	อ.เฉลิมพระเกียรติ	จ.นครศรีฯ	รับจ้าง
19	นายสวาส เพชรบูรณ์	-	หมู่ 9	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
20	นายสุทิน รามแก้ว	47	หมู่ 2	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
21	นายเสนียน ทองเหม	-	หมู่ 2	ต.บางตะพong	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
22	นายเมียน เขียวทอง	-	หมู่ 1	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
23	นายศรีเมือง	-	หมู่ 3	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	รับจ้าง
24	นายจำนงค์ รัตนรัตน์	-	หมู่ 2	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
25	นายประสาธน์ ศรีเจริญ	-	-	ต.เชียรเขา	อ.เฉลิมพระเกียรติ	จ.นครศรีฯ	ค้าขาย / นายกอบต.
26	นายถาวร ประดงจงเนตร	-	หมู่ 7	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
27	ส.ต.ท.ไพรัตน์ นามสุข	-		ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ตำรวจ
28	นายสมปอง รักสงค์	7/1	หมู่ 1	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
29	นายปรีชา กำคู่	-	หมู่ 10	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
30	นายนิคม โตชนก	-	หมู่ 4	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
31	นายสำเนียง นุ่นวิเชียร	-	หมู่ 9	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
32	นายวิรัช ประดงจเนตร	-	หมู่ 6	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
33	นายสมหมาย เขียวทอง	-	หมู่ 9	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
34	นายสมปอง โชติทอง		หมู่ 7	ต.ไสหมาก	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ข้าราชการ บำนาญ
35	นายสุวรรณโณ ดนยมกา	-	หมู่ 2	ต.เข็รเขา	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
36	นายไสว เรืองชัยอุดมคุณ	1	หมู่ 1	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
37	นายเดือน บัวเกตุ	-	หมู่ 3	ต.เข็รเขา	อ.เฉลิมพระเกียรติ	จ.นครศรีฯ	ทำนา
38	นายกิจจา นนทแก้ว	-	หมู่ 9	ต.เข็รใหญ่	อ.เข็รใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
39	นายประสิทธิ์ สุขศีล	-	หมู่ 2	ต.บางตะพวง	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
40	นายทัศนาวัดณ์ อรรถ	29		ต.เข็รเขา	อ.เฉลิมพระเกียรติ	จ.นครศรีฯ	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 3

"โครงการศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง"

วันพฤหัสบดี ที่ 12 มิถุนายน 2546 เวลา 13.30 – 16.30 น.

ณ โรงเรียนวัดควนชะลิก ตำบลควนชะลิก อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
1	นายมานิต เพ็ชรคง	23	หมู่ 2	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
2	นายจำ ขุนพรรณราย	124	หมู่ 5	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
3	นายช่วง จันทรเส้ง	35/3	หมู่ 4	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
4	นายเฟื่อง ศรีสุข	201	หมู่ 3	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
5	นางกำจัด หนูปาน	262	หมู่ 1	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
6	นายบุญกุล คงเอียด	25	หมู่ 10	ต.แหลม	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
7	นายบุญจุ อื้อสงวงศ์	151/2	หมู่ 4	ต.เชียรใหญ่	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
8	นายปริดา สังสง	5	หมู่ 10	ต.ทรายขาว	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
9	นางประจวบ ชูแก้ว	93	หมู่ 6	ต.ทรายขาว	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
10	นายวิลาส มีขึ้น	5/5	หมู่ 1	ต.ทรายขาว	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ค้าขาย
11	นายสอด จันทรสุด	147/2	หมู่ 9	ต.ทรายขาว	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
12	นายสวัสดิ์ นวลปาน	64/3	หมู่ 7	ต.ทรายขาว	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
13	นายชม เกิดเขียว	147/3	หมู่ 9	ต.ทรายขาว	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ข้าราชการครู
14	นายดวงแก้ว ประพัฒน์	13/9	หมู่ 1	ต.ทรายขาว	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
15	นายสมพงษ์ นุ่นน้อง	6	หมู่ 6	ต.แหลม	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
16	นายโชติ เล็งชู	171	หมู่ 4	ต.แหลม	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	โรงสี
17	นายดำ บุญช่วย	51	หมู่ 4	ต.แหลม	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
18	นางไพรินทร์ รุยแก้ว	15/4	หมู่ 4	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ข้าราชการครู
19	นายเล็ก สุกแทน	114/2	หมู่ 7	ต.แหลม	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
20	นายเฉลิม เสนกือ	43	หมู่ 2	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
21	นางประจิม ไพจิตรจินดา	8	หมู่ 5	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
22	นายณรงค์ เพชรสังข์	71/1	หมู่ 2	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
23	นายสมพงษ์ คงวัดใหม่	107/2	หมู่ 10	ต.แหลม	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
24	นายชุมแก้ว รุยแก้ว	15/4	หมู่ 4	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ข้าราชการครู
25	นายเจวีร์ คงดำ	41/2	หมู่ 2	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนำข่าว ครั้งที่ 4

"โครงการศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง"

วันจันทร์ ที่ 23 มิถุนายน 2546 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ โรงเรียนวัดแดง ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
1	นายกฤษฎฤทธิ์ชาติไทยทอง	33	หมู่ 4	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
2	นายคล้าย ปานแก้ว	83	หมู่ 9	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
3	นายสนธิ บุญมี	3	หมู่ 10	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
4	นายไพรัช คงวัดใหม่	22	หมู่ 4	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
5	นายมนตรี ปานนิม	41	หมู่ 6	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
6	นายพยอม ปานนิม	11	หมู่ 6	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
7	นายนิยม ทองนอก	100	หมู่ 6	ต.การะเกด	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
8	นายแกน พลายชุม	-	หมู่ 2	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
9	นายสวัสดิ์ สังข์ชุม	-	หมู่	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
10	นายสมาน เรือนงาม	-	หมู่ 1	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
11	นายสมหมาย พังแพร่	61/1	หมู่ 6	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
12	นายธนมรินทร์ ทองนอก	84	หมู่ 9	ต.การะเกด	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
13	นายเสถียร ไทยราช	2	หมู่ 9	ต.การะเกด	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
14	นางเพ็ญจันทร์ ศรีวรรณ	333	หมู่ 6	ต.การะเกด	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
15	นางยินดี นารินทร์	-	หมู่	ต.การะเกด	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
16	นางประทีป เพ็งหนู	-	หมู่ 8	ต.การะเกด	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
17	นางระเพียน สุดเอือก	-	หมู่ 8	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
18	นายเจริญ ศรีจันทร์คง	-	หมู่ 7	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
19	นางอำภา ปราณสุข	-	หมู่ 4	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
20	นางเล็ก ไทยทอง	-	หมู่ 4	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
21	นางประจิม ไพจิตรจินดา	8	หมู่ 5	ต.ควนชะลิก	อ.หัวไทร	จ.นครศรีฯ	ทำนา
22	นางจินดาภรณ์ เพ็ชรทิ	-	หมู่ 1	ต.บ้านกลาง	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
23	นางจริญ จงหมาย	891	หมู่ 4	ต.บ้านกลาง	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
24	นายสุทิน ปล้องเกิด	58	หมู่ 4	ต.บ้านกลาง	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
25	นายกระบวน พูลวาสน์	67/1	หมู่ 4	ต.เขาพระบาท	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
26	นางบุญลือ ศรีศักดิ์	-	หมู่ 11	ต.ท่าขนาน	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
27	นายทวี ถนนทิตย	-	หมู่ 8	ต.การะเกด	อ.เชียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 4 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
28	นายเอิม จำปาสิทธิ์	-	หมู่ 4	ต.การะเกด	อ.เขียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
29	นายสุภาพ จุนเจียว	38	หมู่ 3	ต.เสือเหิง	อ.เขียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา
30	นายสมปอง โมราศิลป์	30	หมู่ 3	ต.บ้านกลาง	อ.เขียรใหญ่	จ.นครศรีฯ	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 5

"โครงการศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง"

วันอังคาร ที่ 24 มิถุนายน 2546 เวลา 13.00 – 16.30 น.

ณ โรงเรียนวัดสำนักขัน ตำบลสามตำบล อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
1	นายชน นาคแก้ว	1	หมู่ 1	ต.นาหมอนบุญ	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
2	นายปิ่น ชัยสุวรรณ	-	หมู่ 1	ต.นาหมอนบุญ	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
3	นายล้อม ทองทรง	-	หมู่ 1	ต.นาหมอนบุญ	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
4	นายเฉลิม สุขศิริ	-	หมู่	ต.ควนชุม	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
5	นายแจ้ง หัสตุล	25	หมู่ 7	ต.ควนชุม	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
6	นายเกลื่อน หวานทอง	-	หมู่ 4	ต.ควนพัง	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
7	นายประสิทธิ์ ศักดิ์เศรษฐ์	-	หมู่ 6	ต.ควนเกย	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
8	นางประจวบ มะเกลี้ยง	132	หมู่ 2	ต.ควนหนองควัว	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
9	นายจรูญ สุขเกลี้ยง	-	หมู่ 2	ต.ควนหนองควัว	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
10	นายเกียรติศักดิ์ แก้วประสิทธิ์	-	หมู่ 3	ต.ควนหนองควัว	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
11	นายแปลก เพ็งจันทร์	-	หมู่ 3	ต.ควนชุม	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
12	นายณรงค์ เพ็ชรรัตน์	218/1	หมู่ 3	ต.ควนชุม	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
13	นายประจวบ ศรีสุวรรณ	-	หมู่ 3	ต.ควนชุม	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
14	นางดวง วัจนุก	-	หมู่ 3	ต.สามตำบล	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
15	นางอารีย์ ธานีรัตน์	-	หมู่ 3	ต.ควนชุม	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
16	นางสาวท เอียดศรี	-	หมู่ 3	ต.ควนชุม	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
17	นางละมุน สงช้า	-	หมู่ 5	ต.สามตำบล	อ.จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
18	นายกระบิล มณี	-	หมู่ 5	ต.สามตำบล	อ. จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
19	นายยงยุทธ เด่นดวง	88	หมู่ 1	ต.สามตำบล	อ. จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
20	นายทวี ศรีโรจน์	159	หมู่ 6	ต.ทุ่งโพธิ์	อ. จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 5 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
21	นางประภาส พรหมวิหาร	47/1	หมู่ 3	ต.ควนเกย	อ.ร่อนพิบูลย์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
22	นายสมพล ศักดิ์เศรษฐี	17	หมู่ 4	ต.สามตำบล	อ. จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
23	นายจตุร ทองพะวา	135	หมู่ 3	ต.สามตำบล	อ. จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
24	นายเซต ยอดระบำ	138/4	หมู่ 5	ต.สามตำบล	อ. จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา
25	นายยุทธพงษ์ เพ็งประพันธ์	33/3	หมู่ 1	ต.ควนหนองควัว	อ. จุฬาภรณ์	จ.นครศรีฯ	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนาข้าว ครั้งที่ 6

"โครงการศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง"

วันจันทร์ ที่ 7 กรกฎาคม 2546 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมโรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
1	นายประภาส เพชรคง	274	หมู่ 2	ต.แหลมโดนด	อ.ควนขนุน	จ.พัทลุง	ทำนา
2	นายสมบุญ พ่วงคง	126/1	หมู่ 7	ต.แหลมโดนด	อ.ควนขนุน	จ.พัทลุง	ทำนา
3	นายชื่น พลอยดำ	186	หมู่ 1	ต.บ้านพร้าว	อ.ป่าพะยอม	จ.พัทลุง	ทำนา
4	นายริน สุวรรณรัตน์	201/1	หมู่ 7	ต.แหลมโดนด	อ.ควนขนุน	จ.พัทลุง	ทำนา
5	นางสมบุญ จันทร์สงฆ์	-	-	-	อ.ควนขนุน	จ.พัทลุง	ทำนา
6	นายไพศาล สังข์ชู	238	หมู่ 2	ต.แหลมโดนด	อ.ควนขนุน	จ.พัทลุง	ทำนา
7	นางบุญญา เอียดเอก	78	หมู่ 9	ต.บ้านพร้าว	อ.ป่าพะยอม	จ.พัทลุง	ธุรกิจคอมฯ
8	นายวินัย คงพ่วง	2/1	หมู่ 2	ต.แหลมโดนด	อ.ควนขนุน	จ.พัทลุง	รับราชการ
9	นายปรีชา ธนสัตย์	1	หมู่ 4	ต.บ้านพร้าว	อ.ป่าพะยอม	จ.พัทลุง	รับจ้าง
10	นายชาญชัย สุวรรณภักดี	36	หมู่ 5	ต.ป่าพะยอม	อ.ป่าพะยอม	จ.พัทลุง	ทำนา
11	นายสัจด์ ไชยเหล็ก		หมู่ 4	ต.แหลมโดนด	อ.ควนขนุน	จ.พัทลุง	ทำนา

รายชื่อผู้เข้าประชุมกลุ่มนำข่าว ครั้งที่ 7

“โครงการศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง”

วันอังคาร ที่ 29 กรกฎาคม 2546 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ โรงเรียนชุมชนวัดหม่น ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	อาชีพ
1	นายสันติ เต็มภาชนะ	49/5	หมู่	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
2	นางบุญริน บุญเต็ม	215	หมู่ 4	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ค้าขาย
3	นายเลียบ บุญเต็ม	64/1	หมู่ 6	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	รับจ้าง
4	นายวัน สงกล	281	หมู่ 17	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
5	นายขวัญกล้า นาคพุ่ม	123	หมู่ 6	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
6	นายวิเชียร สุขสวัสดิ์	340	หมู่ 8	ต.ช้างซ้าย	อ.พระพรหม	จ.นครศรีฯ	ทำนา
7	นายมนูญ พรหมชาติ	56	หมู่ 6	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ทำสวน
8	นายสุธนา นามระพี	สำนักงานพัฒนาชุมชน			อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	รับราชการ
9	นายโกศล เกลี้ยงทอง	97	หมู่ 6	ต.ชะเมา	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	นักศึกษา
10	นายสุริยา เกิดกัน	37	หมู่ 5	ต.หูล่อง	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	นักศึกษา
11	นายศักดิ์สนั่น สุวรรณมณี	36/2	หมู่ 7	ต.ปากพูน	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	นักศึกษา
12	นายบำรุง เลขจิตร	ที่ทำการกำนันตำบลบางจาก			อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	รับราชการ
13	นายประยัต คงฉิม	115/1	หมู่ 5	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ทำนา
14	อ.นลินี หนูสง	24	หมู่ 4	ต.ชะเมา	อ.ปากพนัง	จ.นครศรีฯ	ไร่นาสวนผสม
15	นางนภา วิชัยดิษฐ์	67/2	หมู่ 4	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ไร่นาสวนผสม
16	นายพล เกริพล	54/2	หมู่ 16	ต.ท่าเรือ	อ.เมือง	จ.นครศรีฯ	ทำนา

ประวัติผู้เขียน

1. ชื่อ นายณรงค์ บุญสวญวัณ
 ตำแหน่ง อาจารย์
 วุฒิการศึกษา
 วุฒิ ชื่อสถาบัน ปีที่สำเร็จการศึกษา
 สค.ม (สังคมวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535
 ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2537
 สถานที่ทำงาน สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 222 ต.ไทยบุรี
 อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช 80160

2. ชื่อ นายสืบพงศ์ ธรรมชาติ
 ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
 วุฒิการศึกษา
 วุฒิ ชื่อสถาบัน ปีที่สำเร็จการศึกษา
 กศ.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2519
 อ.ม. (ภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526
 อ.ด. (ภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534
 สถานที่ทำงาน สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 222 ต.ไทยบุรี
 อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช 80160

3. ชื่อ นางสาวสมใจ พิมล
 ตำแหน่ง อาจารย์
 วุฒิการศึกษา
 วุฒิ ชื่อสถาบัน ปีที่สำเร็จการศึกษา
 วท.ม.(เศรษฐศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2544
 สถานที่ทำงาน สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 222 ต.ไทยบุรี
 อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช 80160

4. ชื่อ	นางสาวกุลภรณ์ อ้นนันทน์	
ตำแหน่ง	อาจารย์	
วุฒิการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วุฒิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2544
ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์)		
สถานที่ทำงาน	สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 222 ต.ไทยบุรี อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช 80160	